

‘Community development’ door sport

Een onderzoek naar betekenissen van betrokkenen in communities aan de West-Kaap,
Zuid-Afrika van de organisatie van sport.

The Spirit of Sport

Universiteit Utrecht

Joshua Broek

Utrechtse School voor

Bestuurs- en Organisatiewetenschap

Master Sportbeleid & Sportmanagement

Studentnummer 3222098

‘Community development’ door sport

Een onderzoek naar betekenissen van betrokkenen in communities aan de West-Kaap,
Zuid-Afrika van de organisatie van sport.

Universiteit Utrecht
Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap

Sportbeleid & Sportmanagement
Begeleider: Maikel Waardenburg

Auteur: Joshua Broek
Oudwijkdwardsstraat 79
3581 LB Utrecht
Joshua.broek@gmail.com

Studentnummer: 3222098

Utrecht, juli 2009

Voorwoord

Het onderzoek 'Community Development door sport' is de afsluiting van een periode waarin de master Sportbeleid & Sportmanagement centraal stond. Het duale karakter van deze opleiding heb ik als zeer prettig ervaren. Hierdoor heb ik een goede combinatie gevonden tussen de theoretische kennis en de praktijkervaring bij de stage-instelling The Spirit of Sport Foundation. Met tevredenheid kijk ik dan ook terug op de afgelopen twee jaar.

Vooraf het laatste half jaar waarin het afstudeeronderzoek de aandacht volledig opeiste, heb ik regelmatig een aantal andere activiteiten moeten laten varen. Maar dat alles heeft geresulteerd in een mooi eindstuk. Het afstudeeronderzoek is een proces van lezen, schrijven, lezen, schrijven, goed lezen en weer herschrijven. Continu bezig zijn met het perfectioneren van het uiteindelijke stuk. En het schrijven van het afstudeeronderzoek met een naderende deadline, is niet geheel zonder stress verlopen. Echter, deze deadline heeft mij zeker geholpen. Een ieder die mij kent weet dat plannen niet een van mijn sterkste punten is.

Het afronden van dit onderzoek was uiteraard niet gelukt zonder de steun van een aantal personen. Allereerst wil ik graag de informanten bedanken voor hun deelname en bijdrage aan dit onderzoek. Deze betrokkenen uit de gemeenschappen in Zuid-Afrika zijn voor mij een inspiratiebron geweest. Vooral de contactpersonen ter plaatse, in het bijzonder Elton Hart, Simon van der Schans, Jeff Isaacs, de familie Sleenhof, Calvin Fetumani en Nic Jooste ben ik zeer dankbaar. Verder gaat mijn dank uit naar alle medewerkers van The Spirit of Sport Foundation, en in het bijzonder Menno Schermer. Zij hebben mij de kans geboden om naast mijn studie 2-jaar praktische werkervaring op te doen. Voor de procesbewaking van het onderzoek ben ik veel dank verschuldigd aan mijn begeleider vanuit de Universiteit Utrecht, Maikel Waardenburg. Bedankt voor de uitgebreide en heldere feedback en je visie op het onderwerp van dit onderzoek.

Rest mij nog diegenen te bedanken die het dichtste bij mij staan. Allereerst wil ik aangeven dat jullie geduld aardig op de proef is gesteld, maar dat dit nu tot het verleden behoort. Ik wil graag mijn familie en vrienden bedanken voor hun geduld, de mensen die deze scriptie nog even hebben doorgelezen en mij op de laatste punten hebben gewezen en natuurlijk mijn vriendin Christine.

Tot slot wil ik benoemen dat het uitvoeren van het onderzoek / veldwerk in Zuid-Afrika voor mij een enorme toegevoegde waarde is geweest. Ik heb kennis gemaakt met een land in Afrika waar andere levensstandaarden en culturen heersen en waar inspirerende mensen leven. Een fantastisch leerzame en unieke ervaring!

Ik wens u veel leesplezier toe!

Joshua Broek
Utrecht, 2 juli '09

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de sportbehoeften van lokale gemeenschappen in Zuid-Afrika. In het bijzonder wordt er onderzoek verricht naar de organisatie van sport(activiteiten) en de daaraan gekoppelde (sport)infrastructuur. Drie lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika vormen de context van dit onderzoek. De drie communities zijn: Genadendal / Greyton, Mitchell's Plain en Graafwater. Deze drie communities staan bekend als achtergestelde gemeenschappen.

Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek was het veldwerk in Zuid-Afrika. Het veldwerk is verricht in een periode van drie weken in februari en maart 2009. Het centrale doel was om te onderzoeken of de sportbehoeften van de drie lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika aansluiten op het concept Community Sport Club (zie paragraaf 1.1), zoals deze door The Spirit of Sport Foundation is ontwikkeld. Door het afnemen van interviews bij mensen uit de community die betrokken zijn bij de organisatie van sport is getracht betekenissen, inzichten en achterliggende motieven te verkrijgen die als data fungeren voor dit onderzoek. De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Welke betekenissen geven betrokkenen in communities aan de West-Kaap, Zuid-Afrika aan de organisatie van sport?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is kwalitatief onderzoek uitgevoerd waarbij gebruik is gemaakt van halfgestructureerde interviews, observaties en participaties. Deze onderzoeksmethoden hebben ertoe geleid dat ik een brede kijk kon ontwikkelen op de drie communities en de betekenissen die de informanten mij gaven. Om het empirische materiaal te analyseren is gebruik gemaakt van verschillende theoretische concepten. De meest relevante concepten zijn die van het arenamodel en de perspectieven op organisatieprocessen. Deze zijn als rode draad door het onderzoek verweven. Ook concepten als 'sociaal kapitaal', 'macht', 'empowerment' en 'ondernemerschap' hebben een groot aandeel binnen dit onderzoek.

De resultaten van het kwalitatieve onderzoek hebben een duidelijk inzicht gegeven in de behoeften van de lokale gemeenschappen. Het wordt duidelijk dat de organisatie van sport(activiteiten) binnen lokale gemeenschappen te wensen overlaat, net als de sport(infra)structuur. Uiteindelijk kan geconcludeerd worden dat een aanpak en concept voor Community Sport Clubs, dat als uitgangspunt kan dienen bij de realisatie van sport- en beweegvoorzieningen in Zuid-Afrikaanse gemeenschappen, een goed initiatief is om bij te dragen aan de organisatie en structuur in de communities, mits het concept is afgestemd op de behoeften van de community.

Inhoudsopgave

Voorwoord	- 2 -
Samenvatting	- 5 -
Inhoudsopgave	- 6 -
Hoofdstuk 1 Inleiding op het onderzoek	- 8 -
1.1 The Spirit of Sport Foundation	- 9 -
1.2 Het onderzoek	- 11 -
1.2.1 Aanleiding van het onderzoek	- 11 -
1.2.2 Problematisering	- 12 -
1.2.3 Vraagstelling	- 13 -
1.3 Relevantie van het onderzoek	- 14 -
1.4 De opbouw van het rapport	- 15 -
Hoofdstuk 2 Onderzoeksontwerp	- 16 -
2.1 Onderzoeksperspectief	- 16 -
2.2 Onderzoekspopulatie	- 18 -
2.2.1 Selectie van locaties	- 18 -
2.2.2 Selectie van informanten	- 19 -
2.3 Onderzoeksmethoden	- 19 -
2.4 Analyse kader	- 20 -
Hoofdstuk 3 Situatieschets	- 22 -
3.1 Inleiding	- 22 -
3.1.1 Zuid-Afrika	- 22 -
3.1.2 West-Kaap	- 23 -
3.2 De communities	- 24 -
3.2.1 Genadendal / Greyton	- 25 -
3.2.2 Mitchell's Plain	- 26 -
3.2.3 Graafwater	- 27 -
Hoofdstuk 4 Theoretische concepten binnen community-sport	- 28 -
4.1 Arenamodel en perspectieven	- 28 -

4.2	Sport als sociaal fenomeen	- 30 -
4.3	Sociaal kapitaal	- 33 -
4.4	Empowerment	- 35 -
4.5	Macht	- 36 -
4.6	Ondernemerschap	- 36 -
4.7	Afsluiting	- 37 -
Hoofdstuk 5 In de praktijk: Is sport te organiseren?		- 39 -
5.1	Politieke en bestuurlijke invloed	- 39 -
5.2	Middelen als uitgangspunt	- 42 -
5.3	Onderwijs	- 44 -
5.4	Structuur of geen structuur?	- 46 -
5.5	Ondernemingszin	- 48 -
5.6	Knowhow to organize!	- 50 -
5.7	De betekenis van sportactiviteiten	- 52 -
5.8	Afsluiting	- 53 -
Hoofdstuk 6 De Arena; een analyse op communityniveau		- 54 -
6.1	Communities als arena	- 54 -
6.2	Integratieperspectief	- 56 -
6.3	Differentiatieperspectief	- 57 -
6.4	Fragmentatieperspectief	- 58 -
Hoofdstuk 7 Conclusie en discussie		- 59 -
7.1	Conclusie	- 59 -
7.2	Discussie	- 61 -
Literatuur		- 65 -
Bijlagen		- 70 -
Bijlage 1	Topiclijst	- 70 -
Bijlage 2	Informanten Interviews	- 71 -
Bijlage 3	Observaties en field notes	- 72 -

Hoofdstuk 1 Inleiding op het onderzoek

Een decennium geleden was praten over sport in kringen van ontwikkelingssamenwerking niet aan de orde. Sport werd gezien als een luxe en financiering van sportprojecten in de Derde Wereld was al helemaal uit den boze (van Eekeren, 2006). Toen oud-minister Jan Pronk in 1993 een trainingskamp van het Zambiaanse nationale voetbalelftal financierde, werd hij in de Tweede Kamer op het matje geroepen. Het financieren van sport uit ontwikkelingsgelden 'not done' (www.dewereldvandevn.nl, 18-11-08). Inmiddels is er heel wat veranderd. Steeds meer ontwikkelingsorganisaties hebben oog voor de rol die sport kan spelen in de verbetering van de samenleving. Wereldwijd groeit de overtuiging dat sport vanwege haar maatschappelijke betekenis, haar populariteit en haar zichtbaarheid een katalysator én een veelzijdig instrument kan zijn voor het helpen bereiken van specifieke ontwikkelingsdoelen (Beleidsnota VWS & BuZa, 2008). Ook in Nederland is de laatste jaren het besef ontstaan dat wij als natie meer kunnen betekenen voor mensen in ontwikkelingslanden die onder de armoedegrens leven. Uit verschillende onderzoeken (Maggingen Declaration and Recommendations, 2003) is gebleken dat sport een uitermate geschikt middel is om andere, meer humanitaire, doelen te verwezenlijken.

2005 was in veel opzichten een historisch jaar, want het werd uitgeroepen tot VN Jaar Sport. Zowel in Nederland als internationaal vonden talloze sportactiviteiten plaats om draagvlak te creëren voor ontwikkelingswerk. In het jaar 2005 is ook een internationale toolkit Sport en OS (ontwikkelingssamenwerking) gesticht die veel informatie, tools, tips en ervaringen uit dit werkveld bevat. In december 2006 vond de tweede Maggingen (plaats van gebeurtenis) conferentie plaats, waar op internationaal niveau afgesproken werd om beleid te ontwikkelen, waarmee de rol van sport wordt verankert in de ontwikkeling van onze samenleving. De Millenniumdoelen werden opnieuw op de agenda geplaatst en het Europese Parlement ondertekende een resolutie over Sport en Ontwikkeling (www.dewereldvandevn.nl, 18-11-08). Anno 2008 wordt sport als middel bij ontwikkelingssamenwerking door steeds meer mensen erkend. Dit heeft ertoe geleid dat Nederlandse beleidsmakers- en bepalers zich meer hebben toegelegd op dit fenomeen wat uitmondde in een beleidsnotitie. In deze beleidsnotitie 'Een kans voor open doel, de kracht van sport in ontwikkelingssamenwerking' stellen minister Bert Koenders van Ontwikkelingssamenwerking en staatssecretaris Jet Bussemaker van Volksgezondheid, Welzijn en Sport dat de maatschappelijke betekenis van sport dusdanig is toegenomen dat het een grotere rol moet gaan spelen bij het bereiken van ontwikkelingsdoelen (www.sportdevelopment.org, 24-11-08).

Sportontwikkeling wordt inmiddels niet meer alleen beschouwd als doel op zichzelf, maar vooral als instrument om maatschappelijke doelen te bereiken (van Eekeren, 2006). Sport als instrument is een veel voorkomend gebruik binnen de sector Sport & Ontwikkelingssamenwerking.

1.1 The Spirit of Sport Foundation

Dit onderzoek staat in het teken van de organisatie van sportactiviteiten en sportinfrastructuur. Het onderzoek wordt in opdracht van en samenwerking met de stichting The Spirit of Sport Foundation uitgevoerd. Om een goed en helder beeld te schetsen van de actuele thema's binnen deze organisatie en dit onderzoek zal hieronder een beschrijving worden gegeven van deze organisatie.

The Spirit of Sport Foundation heeft in de afgelopen jaren bijzondere ervaringen opgedaan tijdens de introducties van korfbal in China, Zimbabwe en Malawi in opdracht van de International Korfbal Federation (IKF). Verder is de organisatie betrokken bij advieswerk over sportaccommodaties in de Cariben en Afrika. Sport als instrument bij ontwikkelingssamenwerking heeft door deze belevenissen een belangrijke plek gekregen in het dagelijks werk bij Sportventures, een sportorganisatie- en adviesbureau. Om een betere bijdrage te kunnen leveren aan het bereiken van Millenniumdoelen (in 2000 hebben regeringsleiders van 189 landen afgesproken om vóór 2015 de belangrijkste wereldproblemen aan te pakken. Hierbij zijn acht concrete doelstellingen vastgelegd: de Millenniumdoelen) door middel van sport en bewegen is in september 2007 de stichting The Spirit of Sport Foundation opgericht. Binnen de stichting wordt vooral tijd en aandacht besteed aan de belangrijkste doelstelling van de stichting, het realiseren van Community Sport Clubs in steden en dorpen in ontwikkelingslanden.

Community Sport Club

Het belangrijkste doel van The Spirit of Sport Foundation is de realisatie van Community Sport Clubs. Zo draagt de stichting via sport bij aan de verbetering van infrastructuur, hygiëne, voorzieningen voor onderwijs en ontmoeting op een zodanige wijze dat lokaal ondernemerschap wordt gestimuleerd. Zodoende kunnen mensen met behulp van de sport ook in hun levensonderhoud voorzien en zo een beter toekomstperspectief hebben. Een Community Sport Club bestaat uit een sportaccommodatie (hardware) en organisatievorm (software). Vanuit die organisatievorm tracht de stichting scholing voor sportleiders te ontwikkelen, relaties te leggen tussen gemeente en onderwijs, en een duurzame aanpak te bewerkstelligen.

Via deze aanpak wil The Spirit of Sport Foundation bereiken dat:

- door sport mensen, groepen en culturen met elkaar in contact worden gebracht;
- door sport de economische ontwikkeling in een community wordt gestimuleerd;
- door het realiseren van sportinfrastructuur 'ruimte' wordt gecreëerd voor scholing en opleiding en dat er wordt bijgedragen aan betere leefomstandigheden;
- door sport wordt bijgedragen aan gelijke rechten voor mannen en vrouwen, jongens en meisjes.

In alle projecten die The Spirit of Sport met partners in het 'westen' en ontwikkelingslanden uitvoert wil men bijdragen aan het behalen van de Millenniumdoelstellingen. The Spirit of Sport wil door middel van haar activiteiten bijdragen aan in ieder geval de volgende vijf van de acht Millenniumdoelen:

- elk kind naar school;
- mannen en vrouwen gelijkwaardig;
- bestrijding van HIV / AIDS, malaria en andere dodelijke ziektes;
- zorgen voor een duurzaam leefmilieu;
- wereldwijde samenwerking voor ontwikkelingshulp.

The Spirit of Sport Foundation is een kleine organisatie met 3 personeelsleden operationeel vanaf september 2007, en officieel erkend vanaf maart 2008. De stichting is bezig internationaal organisatorisch van de grond te komen. Zo wordt er in Zimbabwe getracht een zusterstichting op te richten onder de naam The Spirit of Sport Zimbabwe. Een Community Sport Club kan dan gerund worden door een The Spirit of Sport-organisatie ter plaatse met management, medewerkers en sportleiders uit de stad en directe omgeving. Zij worden opgeleid en gesteund door The Spirit of Sport Foundation.

Vanuit de visie van The Spirit of Sport Foundation werkt de stichting binnen projecten vaak samen met andere partners. Door een samenwerking aan te gaan kunnen partijen elkaar op verschillende gebieden aanvullen. Binnen de sector sport & ontwikkelingssamenwerking is het gebruikelijk, maar tegenwoordig ook noodzakelijk geworden, vanwege bezuinigingen en door toedoen van nieuw beleid, om met andere partners samen te werken. Het beleid van de minister van ontwikkelingssamenwerking Koenders ziet er op toe dat Nederlandse organisaties een programmatische aanpak verzorgen in ontwikkelingslanden. Binnen dit programma 'Sportcoalities aan de slag' wordt van organisaties verwacht gezamenlijk te participeren.

The Spirit of Sport Foundation is met haar activiteiten en projecten actief in verschillende ontwikkelingslanden. In dit onderzoek zal het project in Zuid-Afrika worden beschreven. The Spirit of Sport Foundation staat aan de start van haar activiteiten in dit land en wil door middel van dit onderzoek duidelijkheid verschaffen in de behoeften van de bevolking en de aansluiting daarvan op de activiteiten van de stichting. Binnen dit project in Zuid-Afrika zijn er meerdere actoren die een rol spelen. Hieronder zullen twee partijen nader worden benoemd die van belang zijn binnen het project aan de West-Kaap in Zuid-Afrika.

Stichting Stars in Their Eyes Foundation: 'Stars in their Eyes' is een Nederlandse organisatie die voetbal met menselijke toewijding combineert. Hierdoor creëert 'Stars' nieuwe kansen voor de jeugd. 'Stars' weet dat sport het krachtigste instrument is waarmee sociale veranderingen in Zuid-Afrika en andere

ontwikkelingslanden verwezenlijkt kunnen worden. Initiatiefnemer Nic Jooste; 'de doelstelling van 'Stars' is het verbeteren van leefomstandigheden in de achtergestelde gemeenschappen (plattelandse dorpen en disadvantage communities). 'Stars' staat voor mooie nieuwe toekomstdromen van de jeugd'. Er is op het platteland en in de verschillende townships bij grote steden van Zuid-Afrika een zwakke infrastructuur en in vele gemeenschappen een enorm tekort aan sportfaciliteiten. Ook is er vrijwel geen knowhow en technische expertise beschikbaar.

De overheid: Op 11 februari 2008 werd de beleidsnota voor Sport & Ontwikkelingssamenwerking gepresenteerd in Den Haag met als titel: 'Een kans voor open doel, de kracht van sport in ontwikkelingssamenwerking'. De Nederlandse overheid stelt de komende vier jaar zestien miljoen euro beschikbaar voor sport en ontwikkelingssamenwerking. Het ministerie volgt een programmatische aanpak en richt zich op tien landen. Belangrijk is dat initiatieven aansluiten op de vraag in deze ontwikkelingslanden en dat initiatieven gecoördineerd worden. The Spirit of Sport Foundation is mede door toedoen van deze financiële injectie het project in de West-Kaap gestart.

1.2 Het onderzoek

In deze paragraaf komt de opzet van het onderzoek aan bod. Allereerst wordt de aanleiding van het onderzoek besproken, vervolgens de problematisering en tot slot de vraagstelling.

1.2.1 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding van dit onderzoek is ontstaan door de toenemende betrokkenheid van de stichting The Spirit of Sport Foundation met projecten in ontwikkelingslanden. De doelstelling van de stichting is het realiseren van Community Sport Clubs in ontwikkelingslanden. Met deze doelstelling streeft de stichting ernaar om bij te dragen aan de verbetering van sportinfrastructuur en een verbeterd toekomstperspectief voor de bevolking in ontwikkelingslanden. Mede met het oog op het WK voetbal 2010 in Zuid-Afrika zocht de stichting naar geschikte projecten om deze te ondersteunen.

Sinds een half jaar heeft de stichting contact met de heer Nic Jooste, initiatiefnemer van stichting Stars in Their Eyes. Een organisatie die lokale sportinitiatieven ontplooit in achtergestelde gemeenschappen (rurale gebieden en 'townships') aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. Na een aantal oriënterende gesprekken, hebben beide organisaties besloten om een samenwerking aan te gaan. Stars in Their Eyes Foundation heeft aan de West-Kaap in Zuid-Afrika een 'ready to go' netwerk van dertig lokale gemeenschappen en heeft de afgelopen twee jaar meer dan honderd sportleiders getraind. The Spirit of Sport Foundation heeft diepgaande kennis van organisatie en accommodatierealisatie- en exploitatie ontwikkeld en opgebouwd. The Spirit of Sport Foundation heeft daarbij ervaring opgedaan met het introduceren van sport in Afrikaanse landen en heeft een aanpak en concept ontwikkeld voor Community

Sport Clubs dat als uitgangspunt kan dienen bij de realisatie van sport- en beweegvoorzieningen in Zuid-Afrikaanse gemeenschappen.

Stichting Stars in Their Eyes en The Spirit of Sport Foundation willen dan ook graag onderzoeken welke behoeften er leven binnen de organisatie van sport in lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. The Spirit of Sport Foundation hecht waarde aan een sportaccommodatie met organisatievorm, en stichting Stars in Their Eyes ziet dit als een welkome toevoeging op de bestaande initiatieven.

1.2.2 Problematisering

The Spirit of Sport Foundation heeft het model van een Community Sport Club, beschreven in paragraaf 1.1, zelf ontwikkeld. De stichting denkt dat dit model uitvoerbaar kan zijn in ontwikkelingslanden en een bijdrage kan leveren aan sport in lokale gemeenschappen. The Spirit of Sport Foundation streeft echter niet naar een topdown benadering, maar wil uitgaan van een constructie die meer bottom up gericht zal zijn. De stichting zal vooral naar de bevolking uit de lokale gemeenschappen luisteren. Meninge, betekenissen en ervaringen zullen hun doorslag vinden binnen dit onderzoek.

Uit eerdere missies / projecten van andere organisaties is gebleken dat de activiteiten uitgevoerd door de hulpverlenende organisatie niet naadloos aansluiten op de lokale behoefte. Sommige van deze missies / projecten zijn gedeeltelijk, of regelmatig, volledig geflopt. The Spirit of Sport Foundation wil dit niet meemaken en voor verrassingen komen te staan. Door dit gegeven is daarom ook de behoefte uitgesproken om dit onderzoek te laten uitvoeren.

Het doel van dit onderzoek is om de lokale behoefte ten aanzien van de organisatie van sport te achterhalen bij mensen uit de West-Kaap in Zuid-Afrika. Met dit inzicht kan uiteindelijk een businesscase worden ontwikkeld, onder de benaming van een Community Sport Club, die aansluit op de verschillende lokale gemeenschappen.

1.2.3 Vraagstelling

Om een helder en duidelijk beeld van de strekking van het onderzoek te schetsen is er een onderzoeksvraag geformuleerd die als rode lijn dient. Uiteindelijk zal deze onderzoeksvraag worden beantwoord in de conclusie aan de hand van verschillende deelvragen. De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek is:

*Welke betekenissen geven betrokkenen in communities aan de West-Kaap,
Zuid-Afrika aan de organisatie van sport?*

In de centrale onderzoeksvraag staat 'de organisatie van sport' vermeld. Om verwarring te voorkomen volgt hieronder een uitgebreidere beschrijving van deze zinsnede. Met 'de organisatie van sport' worden meerdere facetten van sport belicht. Zo vallen onder de noemer van 'de organisatie van sport'; sportactiviteiten, sportinfrastructuur, sportbegeleiding, sportbesturen. Verder zullen in dit onderzoek de begrippen / termen 'communities' en 'lokale gemeenschappen' veelvuldig voorkomen. Beide termen hebben nagenoeg dezelfde betekenis

In dit onderzoek wordt de hoofdvraag ondersteund door verschillende deelvragen. Deze deelvragen dragen bij aan het antwoord op de centrale onderzoeksvraag binnen dit onderzoek. De deelvragen van dit onderzoek worden hieronder weergegeven:

- *Welke betekenissen geven betrokkenen aan de huidige organisatie van sport?*
Door tijdens de interviews binnen de lokale gemeenschappen op zoek te gaan naar meningen, reacties en ervaringen van de bevolking wordt geprobeerd te achterhalen welke betekenissen nu relevant zijn voor het beantwoorden van deze deelvraag.

- *Welke ondersteuning in de organisatie van sport wordt er op dit moment in de drie lokale gemeenschappen geboden?*
Door tijdens de interviews vragen te stellen aan de bevolking over de huidige mate van ondersteuning zal meer kwalitatieve informatie naar voren komen over de organisatie van sport. Verder zullen tijdens het eigen veldwerk in de lokale gemeenschappen ook persoonlijke indrukken opgedaan worden waardoor een eigen beoordeling kan plaatsvinden en een beeld gevormd kan worden over de huidige mate van sportondersteuning.

- *Welke behoeften hebben betrokkenen met betrekking tot de organisatie van sport?*
Gedurende de interviews wordt getracht te achterhalen wat de behoeften zijn van de lokale bevolking met betrekking tot de organisatie van sport. De interviews bieden de mogelijkheid om de gebreken en wensen van de community te achterhalen.

- *Hoe is de huidige ondersteuning afgestemd op de behoeften van de betrokkenen?*
Door deelvraag 2 en deelvraag 3 te koppelen en te vergelijken wordt het mogelijk om een antwoord te formuleren op bovenstaande deelvraag. Verder zal tijdens het veldwerk geprobeerd worden om te achterhalen hoe deze afstemming er uitziet.

1.3 Relevantie van het onderzoek

Op het gebied van sport en lokale gemeenschappen in ontwikkelingslanden is tot nu toe veel onderzoek gedaan, voornamelijk naar de rol van sport. Dit onderzoek richt zich echter op de behoeften van lokale gemeenschappen op het gebied van de organisatie van sport(activiteiten) en daarmee gepaard gaande (infra)structuur. Naar dit thema is nog weinig onderzoek gedaan. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen dan ook van waarde zijn voor actoren binnen de sector van sport & ontwikkelingssamenwerking. En dit onderzoek kan een springplank zijn tot het verder onderzoeken van dit thema. De focus van dit onderzoek zal liggen op de situatie van The Spirit of Sport Foundation. Op voorhand kan nog niet gezegd worden of de uitkomsten van dit onderzoek ook vertaald kunnen worden naar de gehele sector. Echter, dit onderzoek kan uiteindelijk relevant zijn voor ontwikkelingsorganisaties, NGO's (non-gouvernementele organisaties) en sportorganisaties. Deze partijen zijn vaak actief in ontwikkelingslanden en kunnen dit onderzoek eventueel als leidraad gebruiken. The Spirit of Sport Foundation zal een duidelijke weergave verkrijgen van de resultaten, waarmee het verder kan inspelen op de behoeften.

De urgentie van dit onderzoek is te vinden in het feit dat er voor zover bekend weinig onderzoek verricht is naar dit specifieke thema. Door middel van dit onderzoek kan een bijdrage worden geleverd aan het verbeteren van de leefomstandigheden door toedoen van bijvoorbeeld de bouw van een sportaccommodatie en een beter toekomstperspectief door middel van bijvoorbeeld een betaalde baan in de sport voor mensen uit ontwikkelingslanden. Uiteindelijk zal er een plan worden voorgelegd aan The Spirit of Sport Foundation dat zal moeten bijdragen aan een verbeterde organisatie en structuur op sportgebied in de lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. Sport wordt gezien als middel om voornamelijk sociale banden aan te halen, maar kan ook bijdragen aan andere gebieden zoals scholing, communicatie, sanitaire voorzieningen, economische ontwikkeling en andere wijkgerichte activiteiten.

1.4 De opbouw van het rapport

Om een duidelijke structuur en indeling aan dit onderzoek te geven wordt in deze paragraaf de opbouw van het onderzoek uiteengezet. In de vorige paragrafen is een beeld geschetst van de organisatie en context; een algemeen deel over de sector sport & ontwikkelingssamenwerking en het daadwerkelijke onderzoek met de relevantie ervan en de probleem- en vraagstelling.

In hoofdstuk 2 wordt het onderzoeksontwerp verder uiteengezet. Hier komen het onderzoeksperspectief, de onderzoekspopulatie, de onderzoeksmethoden en het analysekader aan bod. In hoofdstuk 3 worden situatieschetsen van drie communities beschreven. Voor deze thesis is veldwerk verricht en kwalitatieve data verzameld in drie verschillende communities aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. Hoofdstuk 4 bestaat uit een literatuurstudie, ofwel het theoretisch kader. In dit hoofdstuk worden theoretische concepten aan het daglicht gesteld die verband hebben met het onderzoeksthema.

In hoofdstuk 5 wordt een beschrijving van de resultaten weergegeven. Het empirische materiaal wordt dan uitgebreid behandeld. In hoofdstuk 6 wordt er vervolgens een analyse en interpretatie van de resultaten gepresenteerd. In het laatste hoofdstuk worden er conclusies getrokken op basis van de empirische resultaten en theoretische bevindingen. De conclusies over dit specifieke thema worden aansluitend in de discussie belicht. Verder worden in dit hoofdstuk meerdere aanbevelingen gedaan richting de opdrachtgever van dit onderzoek.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksontwerp

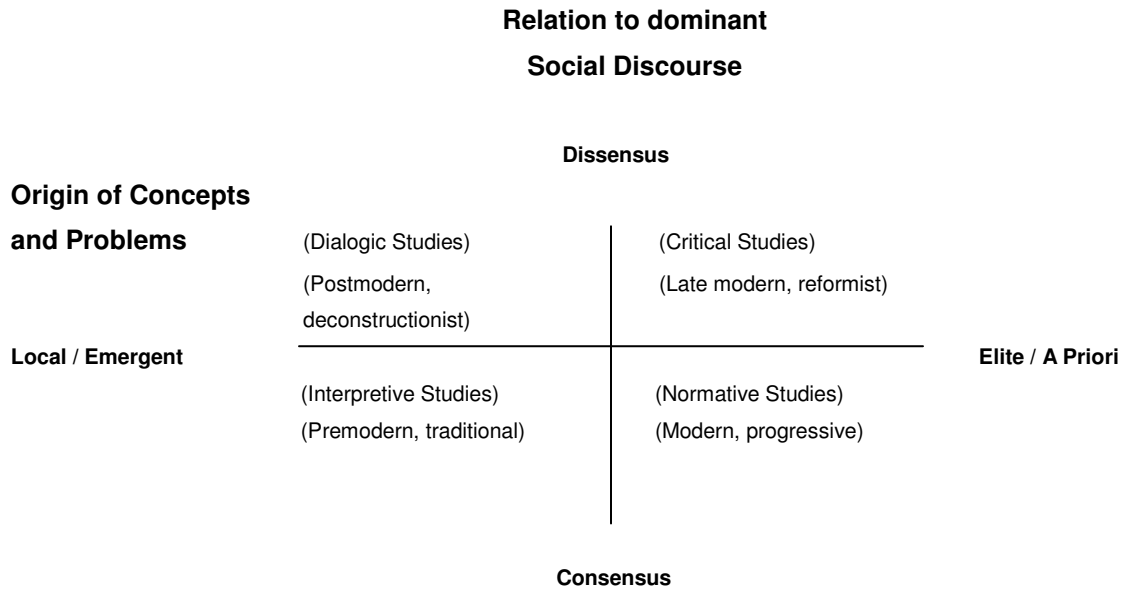
2.1 Onderzoeksperspectief

Binnen dit onderzoek wordt overwegend gewerkt vanuit de interpretatieve benadering. Deze benadering stelt mij in staat beter om te gaan met ongrijpbare concepten / begrippen als emoties, betekenissen en relaties (Gratton & Jones, 2004). De interpretatieve benadering staat voor symbolische interactie. Hiermee wordt bedoeld dat de werkelijkheid wordt gecreëerd in interactie met elkaar, en de actoren ontlenen hun identiteit hieraan. De aanname van de interpretatieve benadering is dat er niet één werkelijkheid bestaat. De vraag hierbij is niet wat de werkelijkheid is, maar hoe het ervaren wordt (interpretatie). De interpretatieve benadering distantieert zich van vooropgestelde specifieke vragenlijsten en richt zich voornamelijk op thema's die in interactie aan bod komen. Er wordt flexibel gereageerd op bepaalde uitspraken. Het begrijpen van de ervaringen / overwegingen van de lokale bevolking in de West-Kaap die direct bij de problematiek betrokken zijn in hun sociale en institutionele context is het devies.

Mijn rol binnen het onderzoek wordt gerealiseerd in interactie, hierdoor zullen betekenissen door mij worden geconstrueerd, waarbij ik geen oordeel zal vellen. Een groot voordeel van de interpretatieve benadering is dat ik mij kan inleven in het onderwerp. Ik verkrijg een blik op het onderzoeksthema van binnenuit. Hierdoor is het mogelijk om bepaalde thema's te belichten die aan een onderzoeker met een positivistische benadering voorbij gaan. Eén van de nadelen van de interpretatieve benadering is de mate van betrouwbaarheid en validiteit. Deze wordt bij een interpretatieve benadering eerder in twijfel getrokken dan bij een positivistische benadering. De interpretatieve benadering is hierdoor minder generaliseerbaar. Als onderzoeker sta ik altijd onder invloed van mijn eigen ervaringen, meningen, verwachtingen en kennis. Deze neem ik als onderzoeker dan ook mee in het onderzoek. Hierdoor is objectiviteit geen garantie in het onderzoek. Wanneer ik mij hier echter bewust van ben en dit kenbaar maak en meeneem bij de analyse van de resultaten hoeft dit geen afbreuk te doen aan de betrouwbaarheid van het onderzoek ('t Hart, 1996).

Het onderzoeksperspectief dat ik voor dit onderzoek gebruik is gebaseerd op Deetz (2000) over het doen van kritisch management onderzoek. Het perspectief gaat uit van een model waar vier studies aan bod komen, zie figuur 1. Deze studies worden beschreven als verschillende discoursen. Elke discours voorziet in een oriëntatie naar organisaties, een manier die mensen en evenementen vormt, en een manier van verslaglegging over hen (Deetz, 2000).

Deze discoursen worden gerangschikt aan de hand van twee dimensies. De eerste dimensie focust zich op de oorsprong van concepten en problemen. Verschillen binnen deze dimensie op het gebied van onderzoek oriëntaties worden gekenmerkt door de uitersten 'elite / a priori' en 'local/emergent'. 'Elite / a priori', waarin voorkeuren van de onderzoeker betreft het taalsysteem en het daaraan gekoppelde onderzoeksproces de aandacht verdienen en waarin consistentie en betrouwbaarheid de voorkeur genieten. En 'local / emergent', waarin de aandacht gevestigd wordt op onderzoekers die werken met een open houding en een vorm van kennis met minder verheven claims waarin meningen, vertalingen, differentiaties gebaseerd op interacties samengaan binnen het onderzoeksproces. De tweede dimensie focust zich op de relatie van praktijkonderzoeken naar de dominante sociale discoursen binnen de te onderzoeken organisatie. Verschillen binnen deze dimensie op het gebied van onderzoek oriëntaties worden gekenmerkt door de uitersten 'consensus' en 'dissensus'. 'Consensus' waarin de structuren van kennis, sociale relaties en identiteiten dominant zijn en waarin de aandacht wordt gevestigd op het zoeken en handelen van de orde als het dominante kenmerk van natuurlijke en sociale systemen. 'Dissensus' waarin wordt getracht deze dominante structuren te verstoren en waarin aandacht wordt besteed aan onderzoekprogramma's die strijd, conflicten en spanningen zien als de natuurlijke toestand.

Figuur 1: Deetz

In figuur 1 wordt een toepassing beschreven waarin concepten worden blootgelegd op onbekend terrein. De discoursen, ook wel paradigma's genoemd, zijn onderdeel van deze toepassing. Een bepaald paradigma hoeft niet superieur aan anderen te zijn, maar paradigma's kunnen het best gebruikt worden in

samenwerking met elkaar. De benaming zoals die tot stand komt in het cross-paradigma geeft weer dat individuele meningen en de constructie van lokale sociale realiteiten beklemtoond worden als de kern van inzicht in onze wereld (Deetz, 2000). Het vasthouden aan cross-paradigma's draagt bij aan de vorming en het settelen van een project. De visie vanuit één standpunt kan tot beperkingen binnen het onderzoek leiden, waardoor data niet optimaal verzameld kan worden. De flexibele opstelling zoals binnen een cross-paradigma kan dit wel verschaffen.

Vanuit persoonlijk perspectief gaat mijn voorkeur voornamelijk uit naar de interpretatieve studie. Als onderzoeker bevind ik mij in een sociaal terrein, een speciaal type gemeenschap die belangrijke karakteristieken deelt met andere typen gemeenschappen. Ik zie mensen niet als objecten, maar als actieve betekenisgevers, net als ik zelf. Het integreren met de gemeenschap is een vorm van construeren en reconstrueren van de sociale context, van zowel de gemeenschap als ikzelf. Hiermee wordt ruimte gecreëerd voor nieuwe sociale relaties, terwijl culturele identiteiten niet verloren gaan (Wallerstein & Duran, 2003). Door interactie ontstaan waarden van mijzelf en van anderen; dit kan echter leiden tot de beïnvloeding van de onderzoeksactiviteiten en -resultaten.

2.2 Onderzoekspopulatie

2.2.1 Selectie van locaties

De selectie van de onderzoekslocaties is tot stand gekomen op basis van gesprekken met de heer Nic Jooste. Nic Jooste is initiatiefnemer van de stichting 'Stars in their Eyes' en heeft jarenlange ervaring op het gebied van sportontwikkeling binnen lokale gemeenschappen in Zuid-Afrika. De stichting Stars in their Eyes ondersteunt verschillende lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. Hierdoor hebben zij een goed beeld van hoe de lokale gemeenschap eruit ziet.

Naar aanleiding van deze gesprekken, waarin The Spirit of Sport Foundation duidelijk haar wensen, doelen en gekozen en geplande activiteiten in Zuid-Afrika kenbaar maakte, heeft Nic Jooste de stichting The Spirit of Sport aangeraden om onderzoek te verrichten in drie verschillende communities. Dit zijn Genadendal / Greyton, Mitchell's Plain en Graafwater. Deze communities worden reeds ondersteund door de stichting 'Stars in their Eyes'. Volgens Nic Jooste kan The Spirit of Sport een unieke bijdrage leveren aan deze lokale gemeenschappen door het ontplooiën van activiteiten. De keuze voor het verrichten van onderzoek in drie communities is gemaakt op basis van tijd. In een tijdsbestek van slechts 3 weken moest een goed beeld ontstaan van de lokale behoefte. Daarom is gekozen om in iedere community een case-studie te doen. Elke week één case-studie in een community.

2.2.2 Selectie van informanten

De selectie van informanten is tot stand gekomen door sociale contacten. Mede door de contacten met de stichting Stars in their Eyes zijn er een aantal informanten geïnterviewd die een aandeel hebben binnen de community op het gebied van sport. In elke van de drie communities was een contactpersoon beschikbaar, iemand die wegwijs kon maken binnen de community. Bij die contactpersoon had ik ook mijn verblijf. In eerste instantie heeft de selectie van informanten plaats gevonden op basis van sleutelfiguren. Daarnaast wilde ik echter ook andere informanten interviewen die voor het onderzoek van belang konden zijn. De personen die ik heb geïnterviewd varieerden nogal van functie en positie. De informanten zijn dan ook: coaches, trainers, hoofd van scholen, sportcoördinatoren, leerlingen, sportende kinderen, voorzitters van clubs, initiatiefnemers van sport, mensen van de gemeente, studenten, mensen van de overheid en betrokkenen van de community.

2.3 Onderzoeksmethoden

De onderzoeksmethoden die ik in dit onderzoek ga gebruiken zijn de zogenaamde literatuurstudie en participerende observaties. Door middel van literatuurstudie wordt een breed theoretisch kader geschetst die fungeert als verantwoording. Door middel van vergelijkende analyse van wetenschappelijke literatuur probeer ik grip te krijgen op een bepaald thema. Het is een geschikt instrument voor het in kaart brengen van bepaalde thema's. Vanuit de theorie zijn topics geformuleerd die ik gebruik als leidraad voor mijn interviews. Deze topiclijst is te vinden in bijlage 1.

Onder participerende observaties wordt het volgende verstaan: het halfgestructureerde interview, observaties en field notes. Tijdens dit onderzoek ga ik niet op zoek naar feiten, maar naar meningen en betekenissen. Deze zijn voor interpretatie vatbaar. De meningen en betekenissen worden verkregen door halfgestructureerde interviews. Het halfgestructureerde interview is de methode om te komen tot attitudes, opinies, gedachtes en kennis (Baarda & De Goede, 2001). Bij deze opzet is vooraf een vragenlijst opgesteld met vastgelegde vragen, maar is het voor mij mogelijk om af te wijken van de vragen en mij te focussen op belangrijke aspecten die naar voren komen tijdens het interview. Tijdens het interview ben ik vrij om dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan door middel van doorvragen, zonder de geïnterviewde woorden in de mond te leggen. Het nadeel van interviews is dat de informatie die daar uit wordt gehaald niet altijd even (extern)valide is. Geïnterviewden zijn zich niet altijd bewust van zijn / haar eigen gedrag en de motieven voor dit gedrag, de sociaal wenselijke antwoorden en het selectieve geheugen van mensen.

Om een zo duidelijk en specifiek mogelijk beeld te krijgen van de context van de problematiek zullen halfgestructureerde interviews worden afgenomen bij lokale gemeenschappen aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. In bijlage 2 is een overzicht te vinden van deze informanten. In het eerste kwartaal van 2009 heb ik een bezoek gebracht aan deze lokale gemeenschappen om de benodigde data te verzamelen. Een bijkomend nadeel zal zich kunnen voordoen in de vorm van interpretatie. De halfgestructureerde interviews zullen gedeeltelijk worden afgenomen in het Engels. Door cultuurverschillen of de invloed van de inheemse taal kunnen passages eventueel verkeerd worden geïnterpreteerd.

In dit onderzoek heb ik weinig tijd gehad om bekend te raken met de organisatie van sport binnen de communities. Hierdoor heb ik bewust gekozen om observaties als onderzoeksmethode te gebruiken. Het meest gangbare was dat ik mij tijdens sportevenementen, sporttrainingen, vergaderingen, bijeenkomsten even terug trok of juist participeerde zodat ik daaruit mijn data kon verzamelen. Observaties zijn als onderzoeksmethode gebruikt om andere, vaak soms zeggende, beelden te interpreteren. Observaties kunnen extra informatie aan het licht brengen / naar boven halen die bijvoorbeeld bij interviews niet kunnen worden achterhaald. Een geïnterviewde zal niet altijd het achterste van zijn tong laten zien en zal dan ook informatie achter houden. Observaties daarentegen hebben niet die directe confrontatie of relatie waardoor degene die als observatiemateriaal wordt gezien geen weet heeft van de observatie en zich in zijn doen en laten normaal gedraagt. Verder heb ik zelf ook geparticipeerd binnen bepaalde bijeenkomsten en sportactiviteiten, hiervan zijn achteraf field notes gemaakt. In bijlage 3 is een overzicht te vinden van de observaties en field notes.

Het bijhouden van field notes is een andere nuttige methode om data te verzamelen. Tijdens verschillende bijeenkomsten, vergaderingen, sportactiviteiten en andere voor het onderzoek belangrijke momenten heb ik op een kladblok notities gemaakt. Ik heb voornamelijk gezocht naar interacties tussen mensen, betekenissen die daaruit ontstaan en daar aantekeningen van gemaakt. Meestal kon ik in de avond even de tijd nemen om de data te analyseren. Hier kon ik dan mijn gevoelens over de activiteiten opschrijven, ideeën en impressies opdoen, verhelder van interpretaties, speculeren wat er nu gaande is en plannen maken voor de komende dagen. Zo kan er een duidelijk overzicht aan beschrijvingen ontstaan van mensen, plaatsen, evenementen, activiteiten en conversaties, waar vervolgens patronen zichtbaar worden die kunnen dienen als bruikbare data (Glesne, 2006).

2.4 Analyse kader

Binnen dit onderzoek maak ik gebruik van een kwalitatieve analysemethode. Bij kwalitatieve analyses gaat het om het weergeven van de werkelijkheid in woorden en betekenis. Het is gebruikelijk om de data die voortvloeien uit halfgestructureerde interviews op een kwalitatieve manier te analyseren (Russell Bernard, 2000).

Als kader voor de analyse van het materiaal zal ik dit onderzoek toespitsen op het arenamodel en verschillende perspectieven op organisatieprocessen. Het arenamodel is in beginsel een afgeleide van het werk van Max Weber dat stelt dat in elke maatschappij georganiseerde groepen bestaan die de concurrentie aangaan op het gebied van macht, inkomen en aanzien. Echter zal het arenamodel in dit onderzoek besproken worden aan de hand van meerdere visies van andere onderzoekers. De arena kan gezien worden als een strijdperk, een omheining, maar waar ruimte is voor invloeden van buiten. Binnen deze arena wordt het spel gespeeld volgens de regels die alleen binnen de arena gelden. Er opereren verschillende actoren, elk met hun eigen waarden en belangen, die op zoek zijn naar hulpbronnen om hun doelstelling te verwezenlijken.

De perspectieven op organisatieprocessen zullen in dit onderzoek besproken worden aan de hand van de drie perspectieven van Martin (1992). Hierbij komen het integratieperspectief, het differentiatieperspectief en het fragmentatieperspectief aan bod. Verder zal de relatie besproken worden tussen het arenamodel en de verschillende perspectieven. In hoofdstuk 4 worden deze begrippen verder uitgewerkt.

Verder zal ik binnen het materiaal op zoek gaan naar dominante betekenissen, de invloed van machtsrelaties en relevante contextuele factoren. Ik zal meerdere partijen belichten binnen elke community waar onderzoek naar is verricht. Deze communities staan centraal in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 3 Situatieschets

3.1 Inleiding

Dit onderzoek is gericht op de organisatie van sport in drie verschillende communities in de West-Kaap in Zuid-Afrika. De toegang tot deze communities is tot stand gekomen naar aanleiding van contacten met de heer Nic Jooste, initiatiefnemer van de stichting 'Stars in their Eyes'. In het vorige hoofdstuk is weergegeven op basis van welke criteria is besloten om onderzoek te doen naar deze communities. De communities aan de West-Kaap in Zuid-Afrika zullen in dit hoofdstuk worden besproken. De drie communities die centraal staan in dit onderzoek zijn: Genadendal / Greyton, Mitchell's Plain en Graafwater. Voordat deze communities worden gepresenteerd volgt eerst een kennismaking en korte verdieping van het land Zuid-Afrika en haar districten.

3.1.1 Zuid-Afrika

Zuid-Afrika is een land dat aan de zuidpunt van het continent Afrika ligt. Het land grenst in het noorden aan Namibië, Botswana en Zimbabwe, in het oosten aan Mozambique en Swaziland. De onafhankelijke staat Lesotho wordt in zijn geheel door Zuid-Afrika omsloten.

In 2008 bedroeg het aantal inwoners in Zuid-Afrika volgens schattingen van het Zuid-Afrikaanse Centraal Bureau voor de Statistiek (SSA) 48,7 miljoen. Dit is gebaseerd op een extrapolatie van de officiële volkstelling in 2001 waarbij ruim 44,8 miljoen mensen werden geteld (EVD, 18-05-2009). Zuid-Afrika is een multi-etnisch en multicultureel land. Het heeft de grootste van oorsprong Europese en Indiase bevolking van Afrika. Bij de volkstelling van 2001 was 79% van de bevolking zwart, 10% blank, 9% kleurling en 3% waren Indisch. Verder heeft Zuid-Afrika elf officiële talen.

De werkloosheid is met 26% onverminderd hoog, en de economische problemen uit de tijd van de apartheid, armoede en gebrek aan economische macht van zwakkere bevolkingsgroepen, zijn nog niet opgelost. Criminaliteit, corruptie en AIDS zijn andere grote problemen die het land kent.

Na de verkiezingen in 2009 is de ANC met haar leider Jacob Zuma de grootste partij, maar heeft geen tweederde meerderheid weten te bemachtigen.

Sportbeleid Zuid-Afrika

De SRSA (Sport and Recreation South Africa) en de SASC (South African Sports Commission) ontwikkelden gezamenlijk 'the White Paper' met als titel 'getting the nation to play'. 'The White Paper' staat voor het beleid van het ministerie op sport en recreatie gebied in Zuid-Afrika. In deze beleidsnotitie heeft de SRSA zichzelf de volgende doelen gesteld, welke gerelateerd zijn aan de slogan 'getting the nation to play' (White Paper SRSA, 22-05-2009):

- het vergroten van het participatieniveau van sport en recreatie;
- een verhoging van het sportprofiel in het kader van tegenstrijdige prioriteiten;
- het maximaliseren van de kans op succes op grote evenementen;
- sport op de eerste plaats zetten wanneer het gaat om inspanningen betreft het informeren van de bevolking over HIV / AIDS, en het verminderen van de criminaliteit.

Vervolgens hebben de SRSa en de SASC acht prioriteiten opgesteld die de basis vormen voor 'the White Paper'. Voor dit onderzoek is een van die prioriteiten van belang. Daarom zal ik deze prioriteit verder uitlichten. Het gaat om prioriteit twee: Het genereren van middelen voor de totstandbrenging of verbetering van fundamentele multifunctionele sportfaciliteiten in achtergestelde gebieden.

Er wordt gesteld dat het niet zozeer een gebrek aan faciliteiten betreft, maar dat deze op verkeerde plekken worden geplaatst waar het overgrote deel van de mensen niet aanwezig is. Het is de bedoeling dat de multifunctionele sportfaciliteiten het centrale punt van de community moeten worden. Deze community-gecentreerde aanpak moet ervoor zorgen dat communities ownership genereren van de faciliteiten, en deze managen en onderhouden. De overheid zal proberen gebruik te maken van lokale bronnen als het gaat om de totstandbrenging en verbetering van faciliteiten, waardoor het zal bijdragen aan het creëren van banen.

3.1.2 West-Kaap

Dit onderzoek beperkt zich tot een drietal communities in de West-Kaap. De West-Kaap is een van de negen provincies van Zuid-Afrika, met als hoofdstad Kaapstad. De provincie ontstond in 1994 door opdeling van de reusachtige Kaapprovincie in drie nieuwe provincies: Noord-Kaap, Oost-Kaap en West-Kaap. De provincie West-Kaap is ingedeeld in vijf districten, een metropool en 24 gemeenten, zie figuur 2.

De ruim 4,7 miljoen inwoners van de West-Kaap zijn voor Zuid-Afrikaanse begrippen vrij homogeen. De belangrijkste groepen zijn al eeuwen de kleurlingen en de blanken. Door immigratie uit het oosten wonen er inmiddels echter ook veel zwarten, hoofdzakelijk Xhosa. De officiële talen van de provincie zijn de drie meest gesproken: Afrikaans, Xhosa en Engels.

De provincie West-Kaap is sinds de nationale en provinciale verkiezingen van 2009 de enige provincie in Zuid-Afrika waar niet het Afrikaans Nationaal Congres (ANC), maar de Democratische Alliantie (DA) de meerderheid heeft.

Figuur 2: Western Cape

Bron: <http://en.wikipedia.org>

3.2 De communities

Binnen de West-Kaap zijn er verschillende districten en gemeenten. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van deze districten en gemeenten en wordt aangeven in welke community onderzoek is verricht.

Theewaterskloof (officieel *Theewaterskloof Local Municipality*) is een gemeente in het Zuid-Afrikaanse district Overberg. Theewaterskloof ligt in de provincie West-Kaap en telt 93.276 inwoners. De communities waar onderzoek naar is verricht heten Genadendal en Greyton.

Grootstedelijke gemeente Kaapstad (City of Cape Town Metropolitan Municipality), vaak kortweg Stad Kaapstad (City of Cape Town) genoemd, is een Zuid-Afrikaanse grootstedelijke gemeente in de provincie West-Kaap, waarin de hoofdstad Kaapstad ligt. Ze heeft een inwoneraantal van bijna 2,9 miljoen en de

burgemeester is Helen Zille (Democratische Alliantie). De community waar onderzoek naar is verricht heet Mitchell's Plain.

Cederberg (officieel Cederberg Local Municipality) is een gemeente in het Zuid-Afrikaanse district Weskus (West Coast). Cederberg ligt in de provincie West-Kaap en telt 39.326 inwoners. De community waar onderzoek naar is verricht heet Graafwater.

3.2.1 Genadendal / Greyton

Genadendal en Greyton zijn binnen dit onderzoek samengevoegd, omdat deze praktisch naast elkaar liggen en veel overeenkomsten bezitten. Genadendal en Greyton zijn twee dorpjes op 1,5 uur rijden ten oosten van Kaapstad in de regio Overberg. De naam Overberg is gegeven door de VOC aan het gebied dat achter de bergen bij Stellenbosch - de Hottentots-Hollandbergen - lag. In de 17e eeuw vormden deze bergen een lastig struikelblok bij de uitbreiding van VOC-gebied richting het oosten.

Genadendal, gesticht in 1738, is de oudste zendingspost van Zuid-Afrika en heeft daarmee een rijke historie. Ooit was Genadendal de grootste nederzetting buiten Kaapstad, nu telt het ongeveer 3500 inwoners. Het is gesticht door George Schmidt, een Duitse missionaris van de Moravische kerk. Naast dat hij het geloof verkondigde bood hij ook onderdak aan mishandelde landarbeiders en leerde de zwarte bevolking lezen en schrijven. Volgens de blanke bevolking een daad van schande aangezien zij zelf deze kans niet gehad hadden en analfabeet waren. In 1838 ontstond hier Zuid-Afrika's eerste lerarenopleiding, waarvan de deuren in 1926 werden gesloten omdat het blanke regime vond dat de zwarte bevolking geen verdere studie nodig had en moest werken op het land van lokale boerderijen.

Sport

In de community Genadendal zijn af en toe enkele sportactiviteiten, vooral op het gebied van rugby en atletiek. Sinds 2002 hebben de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) en de University of Cape Town een samenwerking in de regio Theewaterskloof. De community van Genadendal wordt hierbij ondersteund op verschillende gebieden, waaronder sport. Sinds de komst van de HAN-studenten, waaronder zich ook sportstudenten bevinden die 5 maanden achtereenvolgens actief zijn, heeft sport een duidelijke plek gekregen binnen de community. Ook de High School van Genadendal probeert via sportprogramma's op school sport te stimuleren onder de jongeren. Doch, blijft het moeilijk om de community aan het sporten te krijgen en deze kinderen/mensen op lange termijn vast te leggen. Continuïteit van sportactiviteiten en structuur is dan ook een groot probleem in deze community.

Greyton is een dorp met circa 1200 inwoners en is gebouwd rondom een kern van Georgiase en Victoriaanse huizen. Het verschil tussen rijk en arm is in deze gemeenschap duidelijk op te merken door de situatie van de huizen. De ene kant van Greyton staat vol met grote villa's en mooie appartementen en de andere kant betreft een krottenwijk.

Sport

Sport in de community Greyton is beter georganiseerd dan in Genadendal. Voetbal en rugby zijn de twee grote sporten in deze community. Er bestaan zelfs clubs binnen deze community. Elke maandag, dinsdag, woensdag en donderdag wordt er training gegeven aan de lokale bevolking van deze community. En ook de bevolking draagt zijn steentje bij door als coach of trainer te fungeren. Verder heeft de stichting Stars in their Eyes haar voetbalinitiatief gericht op deze community. Er bestaat een clublink (samenwerking) tussen de voetbalclub Greyton Mighty Roses en de voetbalclub Bloemendaal uit Nederland. Overigens opereren de HAN-studenten vanuit Genadendal ook in Greyton. Zij helpen bijvoorbeeld bij het opzetten van competities.

3.2.2 Mitchell's Plain

Mitchell's Plain is een township binnen de grootstedelijke gemeente Kaapstad ongeveer 20 km buiten Kaapstad (City). De township ligt in de Cape Flats (zandvlakten) aan de kust van False Bay, tussen Strandfontein en Khayelitsha. Mitchell's Plain bestaat uit een aantal wijken die nogal van elkaar afwijken op verschillende gebieden zoals sociale klasse en afkomst. In Mitchell's Plain wonen bijna een miljoen voornamelijk gekleurde Zuid Afrikanen. Het feitelijke inwonerstal is niet bekend, maar ligt volgens verscheidene bronnen al boven de 1.5 miljoen (wikipedia.org, run4schools.nl, 15-05-2009).

De township Mitchell's Plain werd gebouwd in de jaren '70 om achtergestelde gekleurde gemeenschappen onderdak te bieden. Maatschappelijk en stedenbouwkundig was het een schoolvoorbeeld van een succesvolle Afrikaanse township. Tegenwoordig is Mitchell's Plain een arm gebied waar criminaliteit, alcohol en drugs de overhand hebben. Het merendeel van de kinderen stroomt niet door van de lagere (primary) school naar de middelbare (secondary) school. Straatbendes proberen jongeren van de scholen te rekruteren en bedreiging en beroving van burgers is een veel voorkomend gebruik. Het meest confronterende binnen deze township is het drugsprobleem. De Tikverslaving (ook wel Crystal Meth genoemd, een sterk verslavende variant van speed) van jongeren rijst de pan uit en zet deze jongeren op het verkeerde spoor. Het is voor de overheid moeilijk om deze jongeren te bereiken en grip op ze te krijgen. Verkrachting, beroving, en moord zijn dagelijkse verschijnselen binnen deze township en geven Mitchell's Plain een slechte naam. De werkloosheid ligt hier op 30% (Information and Knowledge Management Department, 2005), maar verschillende andere bronnen geven aan dat het feitelijke cijfer veel hoger zal uitkomen.

Sport

Mitchell's Plain, een grote arme community met weinig mogelijkheden, maar volledig gericht op voetbal. Vele voetbalidolen zijn opgegroeid in deze community. Met weinig middelen vanuit huis probeert de community veel te bereiken. Op straat wordt voornamelijk gevoetbald, maar ook op clubniveau. In vergelijking tot de rurale gebieden heeft deze community veel meer mogelijkheden. Er zijn competities, clubs, accommodaties en geldschietters. Echter is dit niet te vergelijken met de Nederlandse situatie. Nog steeds hebben mensen en clubs het moeilijk hun hoofd boven water te houden.

3.2.3 Graafwater

Graafwater is een dorpje met ongeveer 2500 inwoners en ligt ongeveer 300km ten noorden van Kaapstad in de Sandveld. De stad ligt ongeveer halverwege tussen Clanwilliam en Lamberts Bay. Na de bouw van de spoorwegkruising tussen Kaapstad en Bitterfontein in 1910, werd de gemeente Graafwater opgericht. De plaatselijke Nederlands Hervormde Kerk van Leipoldville ontwikkelde de gemeente verder. De Graafwater Nederlands Hervormde kerk vormde zijn eigen congregatie na een aantal jaar. Tegenwoordig staat Graafwater voornamelijk bekend om zijn aardappelproductie.

Sport

De sport in Graafwater staat op een laag pitje. Er is een accommodatie waar gesport kan worden, maar daar wordt een 'fee' gevraagd waar de meeste clubs of individuen niet aan kunnen voldoen. Vooralsnog maakt alleen de rugbyclub hier gebruik van. In 2001 is er een voetbalinitiatief gesticht door een man die zelf van voetbal houdt. Nu wordt hij mede door de stichting Stars in their Eyes ondersteund met het uitbreiden van die activiteiten. De High School van Graafwater is een van de enige instanties die op sportgebied werk verzet. Leerlingen kunnen 4 sporten beoefenen, die bijna elke dag worden verstrekt door leraren.

Hoofdstuk 4 Theoretische concepten binnen community-sport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van theoretische concepten die binnen de literatuur op het gebied van sport, ontwikkeling en communities van toepassing zijn. Echter, is de koppeling met de empirie nog niet gemaakt en blijft de vraag hoe deze concepten zich verhouden wanneer er gekeken wordt naar het daadwerkelijke 'echte' sociale leven. Het volgende hoofdstuk gaat hier verder op in. Het theoretisch kader begint allereerst met een verdieping van het arenamodel en de perspectieven op organisatieprocessen.

4.1 Arenamodel en perspectieven

De organisatie van sport is een moeilijk te beschrijven omgeving. Bij de organisatie van sport spelen vele facetten een rol. Zo geldt dat sport te maken heeft met meerdere belanghebbenden en partijen. Sport is meer dan een reflectie van de maatschappij, het bestaat uit sociaal geconstrueerde arena's (Verweel & De Ruijter, 2000). Arena's waar de kernanalyse bestaat uit betekenissen, macht en context. Mede met de hulp van het arenamodel zal ik binnen dit onderzoek een duidelijke weergave geven van de organisatie van sport.

De uitgangspunten van het arenamodel zijn dat actoren en posities een belangrijke rol spelen. Interacties, relaties, regels, waarden, normen, routines en patronen komen voornamelijk aan bod binnen de arena. Het is een strijd. Het gevecht binnen de arena draait constant om betekenisgeving: Welke mening en van wie, is het sterkst en zal resulteren in actie? De onderwerpen van de strijd veranderen meestal, maar het verleden, posities, perspectieven, meningen, en interesses van de meest belangrijke actoren en het karakter van de relaties met andere actoren, veranderen nauwelijks. De actoren binnen deze strijd zetten verschillende wapens en vaardigheden in. Sommigen hebben een flinke achterban, anderen hebben een sterke personaliteit, en weer anderen hebben een aanzienlijke kennis van de situatie of beschikken over andere machtsmiddelen.

De kenmerken van het arenamodel zijn voornamelijk te vinden in competitie. Competitie met een zeker doel. De interactie is uitkomstgericht, maar er bestaat een machtsstrijd en er zijn winnaars en verliezers. Machiavelli stelde ooit eens: 'We zijn allemaal ratten' (Machiavelli, 2007). Volgens De Ruijter (1998) is competitie niet het enige middel binnen de arena. Ook coöperatie tussen verschillende actoren zijn van kracht binnen de arena (De Ruijter, 1998). Kenmerkend voor een arena is, volgens De Ruijter (1998), dat het een strijdperk betreft waarin verschillende en per definitie niet gelijkwaardige partners in een relatief afgebakende ruimte met elkaar een gevecht aangaan. De aard en structuur van het gevecht is min of meer vastgelegd, ofwel beschreven als een 'negotiated order' (in Van Eekeren, 2006).

Andere belangrijke kenmerken van interacties van het arenamodel zijn de gelaagdheid en de verschillende perspectieven. Het arenamodel komt voort uit de bevindingen van Bailey (1977) waar hij het theater als metafoor gebruikt (Bailey, 1977). Binnen dit theater bestaan er verschillende actoren op verschillende niveaus. Bailey en later ook Verweel beschrijven het arenamodel op basis van drie verschillende niveaus: frontstage, backstage en under the stage (Bailey, 1977; Verweel & De Ruijter, 2000). De 'frontstage' wordt gezien als het podium, waar openlijk naar buiten getreden wordt voor het grote publiek. Met de 'backstage' worden ook wel de coulissen aangeduid. 'Under the stage' zijn de kleedkamers.

Het empirische materiaal zal worden geanalyseerd door gebruik te maken van dit arenamodel en de drie perspectieven op organisatiecultuur van Martin (1992): het integratieperspectief, differentiatieperspectief en fragmentatieperspectief (Martin, 1992).

Het integratieperspectief ziet cultuur als 'the social glue that binds'. Dit perspectief staat voor harmonie en homogeniteit. Transparantie, consistentie, 'shared values' en consensus zijn begrippen die voorkomen in de vocabulaire van het integratieperspectief. Deze zorgen ervoor dat er een effectieve organisatie ontstaat, waar geen ruimte is voor ambiguïteit. Ieder persoon wordt als gelijke behandeld. Het tweede perspectief is het differentiatieperspectief. In dit perspectief komen voornamelijk concurrerende subculturen voor. Partijen en belangen spelen een grote rol, net als conflicten en machtsstrijd. De theoretische en empirische aandacht wordt vooral gelegd op de vele tegenstrijdigheden tussen groepen en subculturen. Verschillen zijn er vooral tussen het informele gedrag en de heersende eenheidscultuur. Het derde en laatste perspectief is het fragmentatieperspectief. De essentie van het fragmentatieperspectief gaat voornamelijk uit van ambiguïteit en dissensus. Er is voornamelijk sprake van complexiteit en turbulentie, het is een soort 'jungle'. Binnen dit perspectief wordt door organisatielieden verschillend gedacht over cultuur. Onverwachte overeenkomstigheden en verschillen ontstaan dwars tussen groepen en subculturen. De aandacht wordt gevestigd op persoonlijke betekenisconstructie.

Binnen ieder niveau van het theatermodel is één van de perspectieven van Martin (1992) dominant. Binnen de 'frontstage' is het integratieperspectief dominant, binnen de 'backstage' het differentiatieperspectief en binnen 'under the stage' het fragmentatieperspectief.

Hoewel mijn voorkeur uitgaat naar één van de perspectieven, is het toch onmogelijk om hiervoor te kiezen, mede door empirische en theoretische redenen. Empirisch gezien is er vaak één van de perspectieven dominant, maar dat betekent niet dat er geen elementen van de andere twee perspectieven op dat moment aanwezig zijn. Vanuit theoretisch oogpunt valt te verklaren dat geen van de drie perspectieven in staat is om de complexiteit van organisatiecultuur te dekken. Martin's (1992) standpunt hierover is dat de meeste onderzoekers hun eigen dominante perspectief hebben, en dat de

andere twee perspectieven de onderzoeker helpen om de zwakke plekken van het dominante perspectief te corrigeren (Martin, 1992, geciteerd in Boessenkool, 2006).

4.2 Sport als sociaal fenomeen

In het kader van dit onderzoek waarin de behoeftes van de lokale bevolking in Zuid-Afrika een essentieel onderdeel vormen, is het van belang dat er gekeken wordt naar de sociologische kant van de sport. Sociologie kan als hulpmiddel worden ingezet bij studies naar sport als sociaal fenomeen. Dit komt volgens Coakley (2007) doordat '*Sociology is the study of social life, including all forms of social interaction and relationships*'. Hij geeft aan dat de concepten, theorieën en onderzoeksmethoden ontwikkeld door sociologen ons in staat stellen om sport te onderzoeken en te begrijpen in het dagelijks leven. Sociologie is een middel om het sociale leven *in context* te examineren (Coakley, 2007), zoals zal gebeuren in dit onderzoek op het gebied van sport.

Sport laat zich moeilijk definiëren. Om sport te omschrijven is een eenduidige definitie van sport te kort door de bocht. Daarvoor is sport een te omvattend principe. Een eenduidige definitie van sport heeft zijn kritiekpunten en zal verschillende onderwerpen buitensluiten waardoor het voor bepaalde mensen geen sport betreft. Veel onderzoekers gebruiken een definitie van sport dan ook erg behoedzaam. Een alternatieve aanpak om sport te identificeren en te onderzoeken wordt beschreven door Coakley. Hij doet de aanbeveling om sport niet te definiëren op basis van één definitie, maar om sport te onderzoeken in relatie tot antwoorden op de volgende twee vragen (Coakley, 2007):

1. *What activities do people in a particular group or society identify as sports?*
2. *Whose sports count the most in a group or society when it comes to obtaining support and resources?*

Het stellen van deze vragen leidt naar het onderzoeken van sociale en culturele contexten waarin mensen ideeën en overtuigingen vormen over fysieke activiteit. Er moet aangegeven worden hoe en waarom fysieke activiteiten gedefinieerd zijn als sport, en transformeren tot belangrijke activiteiten in het sociale en culturele leven van een bepaalde samenleving.

In het eerste deel van deze paragraaf is te lezen dat socialisatie één van de onderdelen is die belangrijk wordt gevonden binnen de sport, maar ook ideologieën zijn volgens Andrews (1996) een belangrijk gegeven. Hij stelt dat '*none of us lives outside the influence of ideology*' (Andrews, 1996a, 1996b). Er wordt aangegeven dat sport populaire bronnen van opwinding en plezier in een mensenleven zijn. Het zijn significante terreinen waar mensen leren, maar waar ook vragen ontstaan betreft de ideologie. Ideologieën zijn rasters van ideeën en overtuigingen die mensen gebruiken om betekenis te geven aan

de wereld en aan hun belevenissen (Coakley, 2007). Onderzoek door Andrews laat zien hoe sport de gedachtes binnen een cultuur beïnvloedt en hoe mensen deze invloed kunnen verstoren wanneer het stereotypen en exploitatie bevordert (Andrews & Jackson, 2001). Vooral in een land als Zuid-Afrika waar verschillende culturen heersen, verscheidene ideologieën voorkomen en waar men voornamelijk nog oordeelt op basis van huidskleur, zijn deze passages binnen de sport dagelijks aan de orde. Een aantal van die passages zijn bijvoorbeeld dat raciale en etnische stereotypen vaak de keuze voor een specifieke sport beïnvloeden. Mensen leren zich verenigen binnen bepaalde sporten, op basis van fysieke en sociale verschillen (Coakley, 2002; Harrison and Lawrence, 2004; Harrison, 1995; Harrison et al., 1999; Harrison et al., 2004; Lewis, 2003).

Sport en familie

De familie wordt gezien als een belangrijke broeikas op sportgebied. Veel kinderen groeien op in gezinnen waar sport een belangrijk aandachtspunt geniet. In Westerse landen zijn het voornamelijk de ouders die sport promoten en activiteiten organiseren. In bepaalde gevallen associëren vaders en moeders hun morele waarde als ouders met de zichtbare resultaten van hun kinderen, een factor die de ouderlijke betrokkenheid verder intensiveert (Coakley, 2006; Dukes and Coakley, 2002). In niet-Westerse landen zoals Zuid-Afrika is dit beeld anders, hier zijn kinderen meer aangewezen op zichzelf. Ouders hebben weinig invloed op de kinderen, meestal is het de omgeving, de community, die bepaalt welke sporten er gespeeld worden.

Sport en onderwijs

In veel landen maakt sport een integraal deel uit van het onderwijs. Sport wordt gezien als een geschikt middel om meerdere persoonlijke doeleinden te verwezenlijken (Breedveld & Herweijer, 2006). Ook in Nederland is men daar steeds bewuster van, dit is terug te zien in het aanbod van vele programma's die worden ontwikkeld om kinderen te laten sporten. 'De Brede school' is hier een goed voorbeeld van, waar kinderen meer tijd kunnen besteden aan sport. Op een 'Brede school' staat de leerling centraal. De school zet in op maatschappelijke betrokkenheid, samenwerking en talentontwikkeling. Scholen breiden hun onderwijsaanbod en –uren uit met onder andere sport. In de Verenigde Staten zien we vooral vanaf de middelbare school een toename aan sport. Dit komt voornamelijk door de sportprogramma's die men als beleid heeft ontwikkeld. High Schools in de Verenigde Staten zijn het schoolvoorbeeld van een goede afstemming tussen sport en onderwijs. En universiteiten en haar 'scholarships' zijn het voorbeeld in extreme. In Zuid-Afrika is het de omgekeerde wereld. In dit land heeft men voor een ander curriculum gekozen, waardoor sport minder aandacht heeft gekregen. De aloude sportlessen door een gymleraar bestaan niet meer, tegenwoordig maakt sport onderdeel uit van het vak 'life orientation', waar cultuur, drama en sport samenkomen.

Sport en politiek

Politiek is tegenwoordig niet meer weg te denken binnen de sport. Het karakter, de impact en omvang van politieke betrokkenheid in sport is echter divers, en volgens Houlihan (in Coakley, 2007) ontstaat het volgens een of meerdere van de onderstaande zeven redenen. Deze redenen worden toegespitst op de Zuid-Afrikaanse context.

1. *Ter bescherming van de openbare orde.*

De Zuid-Afrikaanse overheid stelt regels vast betreft de legaliteit van sport, waar men wel of niet mag spelen, de veiligheidsuitrusting die gebruikt moet worden, wie de kansen krijgen om te spelen, en wie bepaalde publieke sportfaciliteiten op bepaalde tijden kan gebruiken.

2. *Ter handhaving van de gezondheid en fitness bij burgers.*

Zuid-Afrika heeft gesubsidieerde ziektekostenprogramma's waarmee bepaalde sporten worden gepromoot en gesponsord waardoor de volksgezondheid wordt verbeterd en kan leiden tot een vermindering van de kosten in de gezondheidszorg.

3. *Ter promotie van prestige en macht van een bevolkingsgroep, gemeenschap of natie.*

De betrokkenheid / bemoeienis van de overheid bij grote sportevenementen is een zichtbaar beleidsdoel. Door het organiseren van grote sportevenementen wil de overheid het land op de kaart zetten. Niet alleen nationaal, maar ook regionaal of lokaal kan de overheid invloed uitoefenen op sport door het organiseren van bijvoorbeeld sportdagen en loopevenementen.

4. *Ter promotie van een gevoel van identiteit en eenheid onder burgers.*

Bovenstaande actie heeft vooral betrekking op de organisatie van het WK voetbal 2010 in Zuid-Afrika. Dit mondiale sportevenement biedt het land veel mogelijkheden. Het evenement is voor de overheid een unieke kans om een gevoel van saamhorigheid te creëren onder de Zuid-Afrikanen. Zo bestaan er lokaal veel voetbalevenementen met de slogan 'touching the World cup'.

Een ander voorbeeld is dat tijdens het apartheidsregime Zuid-Afrika werd geboycot, waardoor het aan vele belangrijke sportevenementen niet kon meedoen. Van grote symbolische waarde was het Wereldkampioenschap rugby in 1995. In eigen land werd het Zuid-Afrikaanse rugbyteam wereldkampioen. De beelden van president Nelson Mandela die, gekleed in het shirt van het nationale team, de Webb Ellis Cup overhandigde aan aanvoerder Francois Pienaar, staan in het collectieve / nationale geheugen gegrift.

5. *Het reproduceren van waarden in overeenstemming met dominante ideologie in een gemeenschap of samenleving.*

Voornamelijk in Zuid-Afrika, maar ook in andere landen, valt op dat bijvoorbeeld geloof / geloofsovertuigingen en de daaraan gekoppelde normen en waarden duidelijk als overheersend worden neergezet / dominant zijn binnen een gemeenschap. Daarbij moet vooral gedacht worden aan gemengd sporten / beoefening van gemengde sporten.

6. *De toename van ondersteuning aan politieke leiders en overheid.*

In de zoektocht naar legitimiteit proberen politiek leiders, waaronder Jacob Zuma van de ANC, hun connecties met sporters, teams, clubs en specifieke sportbonden in te zetten om een positieve gedachte achter te laten bij de burgers.

7. *Ter promotie van economische ontwikkeling in een gemeenschap of samenleving.*

Het WK voetbal 2010 in Zuid-Afrika is wederom een goed voorbeeld. Dit evenement kan het land Zuid-Afrika een enorme boost geven, zowel in economisch als sociaal opzicht. Steden of landen die reeds eerder een groot evenement organiseerden kunnen dit beamen.

Er moet echter wel aandacht geschonken worden aan het volgende: de regels, het beleid, en financieringsprioriteiten gesteld door overheids- ambtenaren en agentschappen reflecteren politieke strijd onder groepen in elke samenleving. Niet iedereen profiteert altijd van de politieke betrokkenheid, er zijn vaak groepen die buiten de boot vallen.

4.3 Sociaal kapitaal

Zoals eerder aangegeven in paragraaf 4.2 is sport een belangrijk sociaal fenomeen. Sportlocaties worden gezien als sociale ontmoetingsplaats. Het vormt een plaats waar sociale contacten gelegd kunnen worden die voor menigeen van belang kunnen zijn. In deze paragraaf zal dan ook het specifieke sociale aspect van de sport centraal staan. Het begrip 'sociaal kapitaal' zal nader worden toegelicht en de verschillende inzichten van onderzoekers op dit thema zullen worden besproken. En ook de relatie van het sociale aspect met mensen die participeren in sport- en communityactiviteiten zal aan bod komen.

Het begrip 'sociaal kapitaal' is niet in één of twee zinnen te definiëren, en bestaat niet uit een eenduidige definitie. Veel onderzoekers gebruiken verschillende definities voor dit thema en hierover bestaat discussie. Visies op sociaal kapitaal zijn er wel degelijk. Binnen het concept van sociaal kapitaal zijn er twee overwegende theorieën, namelijk de theorieën van Bourdieu en Putnam. In het volgende stuk zal ik dan ook ingaan op deze twee theorieën.

In tegenstelling tot andere auteurs benadrukt Bourdieu de spelende rol van verschillende vormen van kapitaal binnen de weergave van ongelijke machtsrelaties. Verschillende auteurs zien sociaal kapitaal meer op een a-theoretische en beschrijvende manier, vrijstaand van een bredere theorie op de maatschappij. Bourdieu (1986) betoogt dat ongelijke sociale relaties worden onderhouden via een waaier van sociale processen die ongelijkheden behouden in de samenhangende verschijnselen van het economisch kapitaal, menselijk/cultureel kapitaal en sociaal kapitaal (Bourdieu, 1986). Putnam onderscheidt, daarentegen twee vormen van sociaal kapitaal die hij ziet als een handig startpunt om de aard van lokale communityrelaties te conceptualiseren. De eerste vorm is *bonding* (verbinden) sociaal kapitaal. Hier gaat het om exclusief naar binnen gekeerd sociaal kapitaal binnen homogene groepen. Deze vorm van sociaal kapitaal bindt mensen binnen relaties gekenmerkt door vertrouwen, wederzijdse hulp en steun, en een positieve gemeenschappelijke identiteit (Putnam, 2000). De tweede vorm is *bridging* (overbruggen) sociaal kapitaal, waarbij het gaat om verbindingen die ontstaan tussen sociale groepen. Dit is een vorm van sociaal kapitaal die verbindingen legt tussen diverse groepen met verschillende niveaus van materiële en symbolische macht (Putnam, 2000). Deze beide vormen zijn een goed analyse-instrument voor het empirische materiaal. Vanuit deze empirie kan een inventarisatie worden gemaakt van sportactiviteiten en de daaraan gekoppelde sociale relaties binnen communities. Zo kan uiteindelijk worden onderzocht of er in dit onderzoek sprake zal zijn van een vorm van 'bonding' of 'bridging' van sociaal kapitaal.

Naast Bourdieu en Putnam zijn er nog vele andere onderzoekers die sociaal kapitaal vanuit een ander perspectief bekijken. Campbell (2003) is een van die onderzoekers. Zij stelt dat volgens de aanpak van het sociale kapitaal, mensen eerder hun gedrag veranderen wanneer zij in communities leven met een hogere participatie op het gebied van lokale netwerken en organisaties. Deze worden geassocieerd met een toenemende mate van vertrouwen, wederzijdse hulp en steun, en een positieve lokale community identiteit (Campbell, 2003). Verder wordt aangegeven dat mensen binnen communities gezonder zijn, wanneer deze gekenmerkt worden door een verhoogd niveau van sociaal kapitaal.

Campbell (2003) omschrijft dat sociaal kapitaal uitgaat van een belangrijke dimensie: 'perceived citizen power', ofwel waarneembare burgermacht. Deze dimensie kenmerkt de community, die zich meer gewaardeerd en begrepen voelt, en die meer kanalen heeft om belangrijke beslissingen te nemen in de context van familie, school en omgeving (Campbell, 2003). Echter, het succes van programma's zoals die van Stars in their Eyes hangt volledig af van de mate waarin de community sociaal kapitaal mobiliseert of creëert.

Het begrip sociaal kapitaal wordt mede door de toenemende bekendheid ervan in de laatste jaren gezien als een essentiële dimensie binnen initiatieven in achtergestelde gemeenschappen. Echter, zijn er ook

enkele punten van kritiek op het concept. Een voorbeeld hiervan is het mislukken van de poging om rekening te houden met de manier waarop verschillende vormen van sociale uitsluiting de mogelijkheid tot het creëren, behouden, of profiteren van sociaal kapitaal ondermijnen in ondergeschikte gemeenschappen (Campbell & McLean, 2002). Bovendien kan sociaal kapitaal vaak dienen als een bron van sociale uitsluiting en achterstelling, in een context waar de kansen voor het creëren, het behoud en de toegang tot gunstig sociaal kapitaal zijn beperkt door de armoede, of andere vormen van sociale ongelijkheid, zoals kaste of geslacht (Beall, 1998). Het concept sociaal kapitaal fungeert dus niet alleen als een overweldigende positieve sociale hulpbron, maar heeft ook zijn donkere kanten.

4.4 Empowerment

Empowerment verwijst naar de toenemende politieke, sociale of economische sterkte van individuen of groepen en de versterking van de bewustwording van mensen van hun eigen mogelijkheden (Minkler & Wallerstein, 2003). Met andere woorden wordt empowerment omschreven als een actief, participatief proces welke door individuen, organisaties en gemeenschappen gebruikt worden om meer controle, werkzaamheid en sociale rechtvaardigheid te krijgen (Peterson & Zimmerman, 2004).

Het begrijpen van het concept *empowerment* varieert nogal. Zo zijn er schrijvers die zich op de rol van psychologische empowerment richten. Volgens Campbell (2003) een vrij oppervlakkig denkbeeld van empowerment, wat betekent dat mensen kunnen worden gedreven als individuen door middel van bepaalde methodes zoals assertiviteitscursussen (Campbell, 2003). Een andere conceptualisatie van empowerment geïnitieerd door Paolo Freire heeft een meer cognitieve en intellectuele dimensie van het begrip empowerment. Deze focust zich op de menselijke intellectuele analyses van hun omstandigheden. Freire stelt dat de ontwikkeling van het kritisch bewustzijn (*critical consciousness*) een essentiële voorwaarde is voor een positieve gedragsverandering bij gemarginaliseerde groepen in de samenleving (Freire, 1970/1993). Het denkbeeld van Freire over het kritisch bewustzijn beschrijft hij aan de hand van twee dimensies die aan elkaar gekoppeld zijn. De eerste dimensie die hij beschrijft is 'begrip' (*understanding*). Dit wordt gezien als een bestaande situatie van bijvoorbeeld sociale condities die door de gemeenschap worden erkend. De tweede dimensie is 'actie' (*action*). Hierin wordt samenwerking en ondernemerschap verlangd om te komen tot oplossingen of verbeteringen van de huidige omstandigheden, degene die in deze situatie verkeren zijn voornamelijk bezig om van alles om hen heen te veranderen. De twee dimensies zijn onderdeel van het bovenliggende begrip 'subject'. Het andere begrip betreft: 'object' (Freire, 2003). Het 'object' is meer hetgeen waar het om draait. 'Subject' kan beter worden omschreven als de werkende kracht van 'object'. Zo is de structuur van de sport binnen een community het 'object', en zijn de mensen die sport besturen het 'subject'.

4.5 Macht

Geld en economische macht oefenen significante invloed uit op de doelen, strekkingen en organisatie van sport in de samenleving (Gruneau, 1999; Sugden and Tomlinson, 2000; Tomlinson, 2007). Veel mensen geloven dat sport en sportparticipatie voor iedereen is weggelegd en dat er geen ongelijkheden zijn op het gebied van geld, posities en invloed op de manier hoe wij sport organiseren en beleven. Echter, de organisatie van sport kan niet ontwikkeld, gepland en gehandhaafd worden zonder economische hulpbronnen. De beheerder van het kapitaal / schatkist (bij een land) en initiator van economische dynamiek kan vanuit haar rol invloed uitoefenen om sport te organiseren en te subsidiëren. Zo kan het voorkomen dat voorkeur wordt gegeven aan bepaalde sporten die hun interesses en waarden reflecteren.

Een voorbeeld is zichtbaar wanneer sportparticipatie en de daaraan gekoppelde sociale klasse geanalyseerd wordt. De lange termijn impact van economische ongelijkheid op mensenlevens heeft geleid tot verbintenissen tussen bepaalde sporten en de leefstijlen van mensen met verschillende hoeveelheden rijkdom en macht (Bourdieu, 1986; Dukes and Coakley, 2002; Laberge and Sankoff, 1988). Voor het grootste gedeelte reflecteren deze verbintenissen patronen als sponsorschappen en toegang tot participatiemogelijkheden.

4.6 Ondernemerschap

De volgende paragraaf gaat in op het concept ondernemerschap. In eerste instantie wordt niet meteen de relatie gelegd tussen ondernemerschap en sport. Toch zal in deze paragraaf een duidelijke visie worden neergezet over dit thema. In het boek "The Fortune at the Bottom Of the Pyramid; eradicating poverty through profits" (Prahalad, 2004) beschrijft Prahalad het ondernemerschap / de ondernemerschapsgeest / -zin van lokale gemeenschappen in ontwikkelingslanden. Sportondernemerschap vanuit een eigen initiatief is eveneens een vorm van ondernemerschap. Binnen de arena staat dit laag in aanzien, maar is het is zeker een kans. Prahalad licht dit toe in zijn boek.

Prahalad stelt dat de armste laag van de bevolking, 4 biljoen mensen met een inkomen van \$2 per dag, ook een markt is. Prahalad stelt voor dat bedrijven (Prahalad heeft het hier over organisaties, echter kan sport ook een organisatie zijn), overheden en NGO's deze bevolkingsgroep niet meer moeten zien als slachtoffers maar daarentegen als veerkrachtige, creatieve entrepreneurs en waarde-eisende consumenten. Er zijn grote voordelen te behalen voor multinationals, maar ook voor andere (sport)organisaties die zich op deze markt begeven. Deze theorie van Prahalad wordt echter bekritiseerd door Karnani. Hij geeft aan dat er helemaal geen fortuin bestaat op de bodem van de piramide en dat de

markt voor multinationals en andere organisaties erg smal is (Karnani, 2006). Karnani suggereert dat het verminderen van armoede alleen bewerkstelligd zal worden wanneer men zich focust op de armen als producenten, in plaats van op een markt voor consumenten.

Prahalad denkt echter dat multinationals en andere organisaties kunnen bijdragen aan de bestrijding van armoede door samen te werken met civil society organisaties en lokale overheden. Op deze manier ontstaan volgens hem nieuwe lokale businessmodellen. Zoals in dit onderzoek een Community Sport Club. Samen met Westerse organisaties moet gezocht worden naar een coöperatie die leidt tot innovatieve en duurzame win-win situaties. Echter staan Westerse organisaties niet te trappelen om geld te investeren in de arme bevolking. Zij zien hen vaak als mensen die niet in staat zijn, of de capaciteit hebben, om adequaat hun inkomens te managen. Niet alleen op dit moment wordt hier zo over gedacht, ook in het verleden dacht men op deze manier. Uit onderzoek van De Silva en Denby (1989), en van Prahalad (2004) wordt echter duidelijk dat het overgrote deel van de arme bevolking juist helemaal geen moeite heeft met het managen van hun inkomens. Dit is tevens terug te zien in het verstrekken van microkredieten. Microkredieten zijn kleine leningen (tot maximaal enkele honderden euro's) die voornamelijk worden toegekend aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden die daar, door een gebrek aan onderpand, een vast maandinkomen en een gebrek aan kredietgeschiedenis niet kunnen lenen bij traditionele banken. Een microkrediet verschaft deze ondernemers de mogelijkheid te investeren in bijvoorbeeld de aanschaf van een koe, naaimachine, winkel of sportmaterialen om les te geven en daardoor in de toekomst hun financiële positie te verbeteren. Het gaat hierbij om begeleiding van zelfstandige ontwikkeling (ontwikkelen van financiering) en niet alleen om het doneren / schenken van geld (financiering van ontwikkeling). In de onderzoeken van De Silva en Denby (1989) en Prahalad (2004) komt naar voren dat bijvoorbeeld het terugbetalen van dit soort leningen geen problemen oplevert (De Silva & Denby, 1989; Prahalad, 2004). Ook in het onderzoek van Amin, Rai, & Topa (2000) wordt duidelijk dat het verstrekken van microkrediet erg succesvol is (Amin, Rai, & Topa, 2000).

Sportondernemerschap kan gezien worden als puur ondernemerschap. Vanuit de communities is er namelijk een intrinsiek gemis aan sport. Wanneer subjecten uit de community ondernemerschap ontwikkelen op sportgebied zal er een nieuwe markt worden aangeboord met kansen voor de lokale bevolking.

4.7 Afsluiting

In dit hoofdstuk heeft u kunnen lezen welke theoretische concepten relevant zijn met betrekking tot sport en communities. Hierin valt op dat verschillende theoretische concepten aan elkaar gekoppeld zijn / elkaar overlappen / overeenkomsten vertonen. Het arenamodel is bijvoorbeeld gelinkt aan de perspectieven van Martin vanwege haar gelaagdheid. En het begrip sociaal kapitaal kan gelinkt worden

aan ondernemerschap. Door het ontwikkelen van sociaal kapitaal ontstaat ondernemerschap. Binnen het theoretisch kader bestaat er een samenhang, waardoor het een duidelijk breder beeld geeft van het onderwerp.

Nu de verschillende theoretische concepten uiteen zijn gezet in dit hoofdstuk zullen in hoofdstuk 5 de resultaten van het kwalitatieve onderzoek aan bod komen. Dit bestaat uit een beschrijving van de resultaten van het veldwerk aan de hand van bepaalde thema's en citaten. In hoofdstuk 6 zal ik uiteindelijk een analyse geven van het materiaal en zal ik de koppeling tussen de theorie en empirie uiteenzetten.

Hoofdstuk 5 In de praktijk: Is sport te organiseren?

In dit hoofdstuk zullen de resultaten uit de interviews worden beschreven. Deze zullen uiteengezet worden aan de hand van thema's rond de organisatie van sport. In het volgende hoofdstuk worden deze resultaten geanalyseerd. Het eerste thema beschreven in paragraaf 5.1 is politieke en bestuurlijke invloed. In deze paragraaf wordt voornamelijk besproken welke invloeden overheidsinstanties en politieke partijen hebben op de organisatie van sport. Paragraaf 5.2 zal gaan over de middelen die de community tot haar beschikking heeft. Hierin wordt aangegeven dat middelen een belangrijk onderdeel vormen voor de community. In paragraaf 5.3 zal het thema onderwijs worden besproken. Binnen dit thema is gebruik gemaakt van relevante informanten vanuit het onderwijs. In paragraaf 5.4 zal de structuur van sportactiviteiten en de organisatie van sport aan bod komen. Hierin zal duidelijk worden in welke mate structuur wordt gehanteerd binnen de community. In paragraaf 5.5 zal gekeken worden naar de ondernemingszin van de community. Verder zal er met name gekeken worden naar het toekomstperspectief. Paragraaf 5.6 zal gaan over de kennis die de community bezit. Is deze aanwezig of moet er nog veel gebeuren om dit tot stand te brengen? In paragraaf 5.7 zal de aandacht uitgaan naar de betekenis van sportactiviteiten. En in de laatste paragraaf 5.8 wordt dit hoofdstuk afgesloten.

5.1 Politieke en bestuurlijke invloed

In deze paragraaf zullen passages worden beschreven vanuit de interviews die voornamelijk aan bod kwamen binnen de onderwerpen: (partij)politiek en bureaucratie. Binnen communities in Zuid-Afrika krijgt politiek veel aandacht. Vooral na de afschaffing van de apartheid heeft politiek een belangrijke rol gekregen binnen de samenleving. De bevolking had ineens een stem. Vandaar dat de politieke betrokkenheid groot is in dit land en dat politiek overal terugkomt, ook binnen de organisatie van sport.

'It's all about politics.' (Senior soccer coach)

Uit dit citaat blijkt dat sport eigenlijk niet los te koppelen valt van politiek. Politiek is verweven in het ontwikkelen van sportbeleid. Het is volgens verschillende informanten eerder de politiek die de scepter zwaait, dan sportorganisaties. Verder is het opvallend om te zien dat beslissingen op sportgebied ook vallen met de voorkeur voor een politieke partij. Partijpolitiek is een terugkerend fenomeen binnen bepaalde regio's:

'Because of the political difference, in some parts there are perfect sport facilities, but in other parts the facilities are bad. Only due to political reasons. It's actually like this. Mitchell's Plain is controlled by the DA. And soccer is controlled by the ANC. If you are not working in the area of the ANC, you won't get the funds.' (Senior soccer coach)

Het behoren tot een bepaalde groep, of eerder gezegd politieke partij, heeft invloed op bepaalde keuzes binnen de sport. De verdeling van middelen is volgens de respondenten niet goed georganiseerd. Op dit moment wordt men gekort op dit soort middelen, enkel omdat men een bepaalde politieke voorkeur heeft. In de theorie kwam ook naar voren dat er politieke betrokkenheid bestaat (Houlihan, 2000). Zo kan men ter promotie van prestige en macht van een groep, gemeenschap of natie de sport bepalen. Maar ook de toename van ondersteuning aan politieke leiders en overheid. Ook als individu binnen de gemeenschap kan men in aanraking komen met politiek. Als aanhanger van een bepaald geloof of de betrokkenheid met een kerk of een groep dwingt de betrokkene tot het vergaren van middelen in meer of mindere mate:

'Maar hier is het ook moeilijk om dingen voor elkaar te krijgen, politiek gezien. Het gaat er voornamelijk om tot welke kerk of groep je behoort.' (Inwoner community)

Door deze politieke strijd zijn mogelijkheden tot het verwerven van 'bridging social capital (Putnam, 2000)' (overbruggen van sociaal kapitaal) bijna volledig uitgesloten. Het leggen van verbindingen tussen verschillende groepen, waardoor deze vorm van sociaal kapitaal ontstaat, is niet aan de orde. Verder hebben overheden op landelijk, regionaal en lokaal niveau invloed op de sportkeuzes binnen een community. Vanuit de theorie blijkt ook dat overheden hun macht gebruiken om de doelen, strekkingen en organisatie van sport in de samenleving te beïnvloeden. Overheden drukken niet alleen een stempel op sportmogelijkheden, ze laten volgens sommige respondenten ook kansen liggen. Af en toe wordt er zelfs lachend over gedaan. De mensen uit de community weten bij voorbaat al dat de overheid ze niet zal ondersteunen, dus waarom moeite doen. Vanuit de interviews komt naar voren dat binnen de organisatie van sport de overheidsinstanties veel te wensen overlaten:

'You also see it at our government, there are a lot of problems with politics at the moment. And they are not looking at a ground level perspective, not at all. They are only setting up sport counsels, but they are not listening to a coach, and they don't empower and fund this.' (Community Development medewerker van de gemeente)

Uit dit citaat valt te verklaren dat de overheid en haar departementen niet altijd naar de mensen uit de community luisteren. Ze gaan hun eigen gang. Ze proberen de grote vraag op te vangen door het initiëren van sportforums, maar dat werkt blijkbaar niet. Sportforums zijn een aantal jaren geleden in het

leven geroepen om de sport te structureren en te organiseren. De mensen uit de community kunnen terecht bij deze forums wanneer het gaat om de organisatie van sport. Alle activiteiten die met sport te maken hebben binnen de community verlopen via het sportforum. Echter ontstaan er binnen deze sportforums vormen van bureaucratie. Het is voor de mensen uit de community moeilijk om op sportgebied dingen voor elkaar te krijgen door het bureaucratische gehalte van deze instanties. De macht ligt hier bij de overheidsinstanties. Het zijn niet alleen de sportforums, maar het zijn ook andere overheidsinstanties die bureaucratisch georganiseerd zijn. Op lokaal niveau bestaan er zelfs meerdere klachten, hier één van de citaten daarvan:

'The Municipality is in charge of the sport facility, well supposed to be.' (Voorzitter rugby club)

Dit citaat geeft de frustraties van de community weer en die zijn er volgens de informanten volop. Vooral richting de gemeente zijn er veel klachten. De gemeente is verantwoordelijk voor de grond binnen de community, en dus ook voor de sportfaciliteiten en het onderhoud daarvan. Dit is het eerste punt waar de community ontevreden over is. Het tweede punt is dat de gemeente goedkeuring moet geven voor bepaalde initiatieven die vanuit de community hun beslag vinden. Volgens de informanten worden deze initiatieven eerder door de gemeente afgewimpeld dan dat zij deze met open armen ontvangen en dit ondersteunen. Vanuit de theorie werd al duidelijk dat wie het geld heeft, ook de macht kan uitoefenen. De informanten geven aan dat de gemeente eigenlijk de partij moet zijn om mee samen te werken, maar dat zij voornamelijk dwars liggen. Echter, zijn er ook een aantal mensen die voorstellen doen om de samenwerking met de gemeente te verbeteren:

'The sporting people must come together with the Municipality, and they must be active and set up a strategic plan which includes what the needs are, in terms of capacity building, in terms of infrastructure, in terms of funds, in terms of training. And then we must tackle the issues. On the one side we must train these people for capacity, for school teachers or rugby, soccer or what else coaches. And lift up the fields and get them active.' (Community Development medewerker van de gemeente)

Uit dit citaat blijkt dat er ook mensen zijn binnen de gemeente die open staan voor samenwerking, maar waarschijnlijk gebonden zijn aan het beleid van bovenaf. Verder komen in dit citaat ook de thema's middelen, structuur en scholing terug. Deze thema's zullen dan ook verder uitgewerkt worden in de volgende paragrafen. In deze paragraaf over politieke en bestuurlijke invloed wordt duidelijk dat het thema aanwezig is binnen de sport in communities. Partijpolitiek en bureaucratie zijn de meest aanwezige vormen. De partijpolitiek, waarbij het behoren tot een groep, invloed heeft op de sportparticipatie. En bureaucratie, waarbij de bestuurlijke invloed van overheidsinstanties de sport bepalen.

5.2 Middelen als uitgangspunt

In deze paragraaf komt vooral aan de orde hoe mensen uit de community omgaan met de middelen die zij voor handen hebben. Zuid-Afrika geldt als een land met grote verschillen tussen arm en rijk. Dit onderzoek richt zich vooral op achtergestelde communities. Dit zal dan ook duidelijk terugkomen in de uitspraken van verschillende informanten. De onderwerpen in deze paragraaf zullen voornamelijk de thema's geld, faciliteiten, vervoer en materiaal belichten.

Over het algemeen komt vanuit de informanten naar voren dat men weinig beschikking heeft over middelen. Af en toe moet er zelfs door de community gezocht worden naar andere oplossingen om sportactiviteiten te organiseren:

'Er is geen binnenlocatie. Anderzijds kun je wel improviseren. Er is een vergaderruimte, en die kun je eventueel wel omtoveren tot gymzaal.' (Inwoner community)

Het grote probleem binnen de communities is volgens de informanten primair een gebrek aan geld. En geld is de basis om te leven. De mensen uit de community hebben gewoonweg geen geld (over) voor het sporten. Het is een te grote kostenpost voor deze mensen om hun kinderen of zichzelf te laten sporten. Het geld dat verdiend wordt heeft meestal al andere belangrijkere bestemmingen, zoals het onderhouden van het gezin:

'Ja, maar dan gaat het vooral om het onderhouden van het gezin. Betalen voor sport is er niet bij, daar hebben ze gewoonweg het geld niet voor. Wij bieden de sport nu gratis aan, dus wordt er gebruik van gemaakt.' (HAN-sportstudent)

Deze ontwikkelingen zorgen echter wel voor 'bonding social capital (Putnam, 2000)' (verbinden van sociaal kapitaal). Door het gebrek aan geld trekken deze groepen mensen meer naar elkaar toe. Het bindt mensen binnen relaties gekenmerkt door vertrouwen, wederzijdse hulp en steun. Een ander duidelijk en groot probleem onder de bevolking is de werkloosheid. Mensen kunnen amper werk krijgen door een tekort aan werkplekken. Vooral door de rurale ligging is het moeilijk om dichtbij huis een baan te krijgen. Men kiest er af en toe ook voor om een tijd van huis te gaan om ergens anders te werken en later met het verdiende geld weer terug te keren. Een andere factor van de werkloosheid is het onvermogen van de community. Volgens vele informanten willen mensen gewoon niet werken, omdat ze daar geen zin in hebben en lui zijn. In de paragraaf 'ondernemingszin' zal hier verder op worden ingegaan. Werkloosheid is niet een op zich staand onderwerp, er zijn altijd wel redenen voor te vinden. Het volgende citaat van een van de informanten geeft aan hoe iemand in een dergelijke cyclus kan komen:

'The unemployment rate here in Mitchell's Plain is I think 45 %. And people just trying to get their money. Even if they have to steal or rob somebody. But than they go to jail, and after that, they are not coming out of jail as a better person. Not even close. And after that you won't find a job anymore, because you have a criminal record. And after that you will turn to alcohol and especially drugs. It is always that way. And 'Tik' is the worst. It is really bad.' (Senior soccer coach)

In dit citaat komt naar voren dat een gebrek aan geld kan leiden tot grotere problemen. Volgens de informant gaan werklozen namelijk op zoek naar geld, wanneer zij dit niet zelf kunnen verdienen. Dit doet men dan in extreme vormen door te stelen of iemand te beroven. Vanaf dat moment belandt de werkloze volgens de informant in een bepaalde cyclus waar hij of zij moeilijk meer uit te halen is. Deze cyclus houdt in dat werklozen naar de gevangenis gaan, en er niet uitkomen als betere personen. Dit leidt vervolgens weer tot vormen als het gebruik en misbruik van alcohol en drugs.

Een andere vorm van middelen zijn de sportfaciliteiten in de communities. Deze worden onderhouden door de gemeente, maar volgens de informanten doet de gemeente weinig aan het onderhoud. Vanuit de observaties heb ik ook met eigen ogen kunnen zien dat de velden niet optimaal zijn en flinke gebreken vertonen. Zo nu en dan zijn er mogelijkheden tot het gebruik van goede velden, maar dan speelt ook volgens de informanten geld een dusdanige rol. De sportclubs moeten een bepaalde vergoeding betalen om op deze velden te kunnen spelen. En deze vergoeding hebben de clubs gewoonweg niet, dus spelen zij niet op deze velden. Verder verklaren de informanten dat vooral de gemeente haar beloftes ook bijna nooit nakomt betreft de sportfaciliteiten:

'En er zou 2 jaar geleden al een nieuwe tennisbaan aangelegd worden, maar er is nog steeds niets aan gedaan. En ook het soccer en rugby veld zouden ze prepareren, maar daar is ook niets aan gedaan. En eigenlijk wordt het gewoon niet bijgehouden.' (HAN-sportstudent)

Vervolgens, het vervoer, een erg groot probleem onder de Zuid-Afrikaanse bevolking. Tijdens dit onderzoek is er tientallen malen het woord 'transportation' gevallen. Allereerst valt op te merken dat er in de communities waar onderzoek is verricht geen openbaar vervoer voorhanden is waar de community gebruik van kan maken. Het is moeilijk voor de mensen uit de community om zich te vervoeren. Ook heeft men er gewoonweg geen geld voor, zoals deze informant:

'I can't go to the meeting next week, cause I don't have enough money to put Diesel into this 'bakkie' (pick-up).' (Stars soccer coach)

Zelfs afspraken kunnen niet bijgewoond worden, omdat men geen geld heeft voor in dit geval benzine. En dit is nog maar een gedeelte van de uitspraken. Als de bevolking sport wil blijven bedrijven, vooral in de rurale gebieden, dan moet men wel uitwijken naar andere gemeenten om competitie te continueren. Alleen is daar wel vervoer voor nodig en dat hebben de meeste mensen uit de community niet. Maar ook bijvoorbeeld scholen hebben te maken met dit soort problemen. De schoolleiding van een lagere school gaf aan aankomend weekend weer een sportcompetitie te hebben tussen scholen uit de nabijgelegen communities. Echter waren zij niet in staat om hieraan deel te nemen, omdat zij geen geld hebben om de kinderen te vervoeren.

Als laatste probleem zal het gebrek aan materiaal besproken worden. Als we nu kortweg de vergelijking met Nederland trekken dan kun je wanneer je lid bent van een vereniging gebruik maken van genoeg materiaal. In Zuid-Afrika is dit totaal niet aan de orde. Het gebrek aan materiaal is een drempel om sport daadwerkelijk goed uit te oefenen. In de interviews komt net als 'transportation' het onderwerp 'equipment' herhaaldelijk voor. In het volgende citaat van een leraar en tevens inwoner van de community komt duidelijk naar voren dat materiaal gemist wordt:

'Binnenkort is er een sportdag met speerwerpen. Onze school heeft 1 speer voor 300 kinderen. Moet je nagaan hoe zo'n training er dan uit ziet.' (Inwoner community)

Materiaal is volgens de bevolking een belangrijke behoefte om kinderen te laten sporten. Volgens de informanten zijn er genoeg mensen die sportles willen geven, maar dat het door een gebrek aan materiaal niet te doen is. Informanten geven aan dat ze ballen, pionnen en hesjes missen om de kinderen daadwerkelijk iets te leren en samen te sporten. De recapitulatie van deze paragraaf geeft aan dat het gebrek aan geld een eerste aanzet is tot het verminderd toetreden van de sport, zowel op organisatorisch vlak als op participerend vlak. Ook het gebrek aan, en de slechte staat van, sportfaciliteiten komt aan de orde. Verder is het bijna onmogelijk voor burgers om vervoer te betalen of te regelen. En het gebrek aan materiaal is een laatste probleem waar de communities mee te maken hebben.

5.3 Onderwijs

In deze paragraaf zal het onderwijs aan de kaak gesteld worden. In Zuid-Afrika is onderwijs een van de grote pijlers binnen het overheidsbeleid. Echter heeft de sport daar, voornamelijk binnen het lager onderwijs, geen groot aandeel. Voorheen had men in het curriculum sportlessen binnen het onderwijs. Nu is dit verdwenen. Tegenwoordig bestaat sport alleen nog binnen het vak 'Life Orientation'. Een vak waarin aandacht is voor cultuur, drama en sport.

Er zijn betreft de nieuwe overheidsaanpak op onderwijsgebied, waarin sport alleen binnen het vak 'life orientation' valt, nogal wat meningen. Vanuit de informanten komen beweringen dat het bergafwaarts is gegaan met de gymlessen en dat ze over het algemeen nu veel minder gymlessen krijgen, ongeveer 40 minuten per week. Een nog pessimistischer perspectief wordt geschetst door een van de HAN-sportstudenten:

'De leraren zijn gewoon niet goed opgeleid om sportles te geven, dus geven zij het maar liever niet'
(HAN-sportstudent)

De informant suggereert hiermee dat er geen goede opleiding aan leraren wordt verstrekt en dat de leraren niet in staat zijn om sportles te geven. In de theorie werd duidelijk dat de politieke betrokkenheid ingezet kan worden ter handhaving van de gezondheid en fitness bij burgers. De aanpak van de overheid betreft sportlessen is echter het tegenovergestelde. De nieuwe overheidsaanpak lokt nogal wat reacties uit. Vele informanten kijken voornamelijk negatief naar dit overheidsbeleid, maar er zijn ook andere instanties die daar weer kansen uit halen. Een middelbare school heeft namelijk een manier gevonden waarbij het probleem geen probleem meer hoeft te zijn:

'We give sport lessons within the subject life orientation. But within this school we also have an extra curriculum after school hours. They can play rugby, netball, tennis and cricket.' (Directeur middelbare school)

Door het aanbieden van extra curriculaire activiteiten door de middelbare school hebben de scholieren toch de mogelijkheid om te sporten. Eigenlijk een vorm van ondernemerschap bij een gebrek aan sportlessen. Dit curriculum is volgens de informant van groot belang om sport ook daadwerkelijk een plek te geven. Volgens de informant is sport een bruikbaar middel om te presteren en gezond te blijven. Ook de scholieren zelf zijn enthousiast over het aanbieden van extra activiteiten:

'We are doing sports often, rugby and cricket are my favorite sports. And we have a kind of league where schools can compete with each other. It's like once in a month or even more often.' (Scholieren middelbare school)

Ook tussen scholen in de naastgelegen regio's bestaat een competitie. Deze verandert elke keer weer van sport. Maar het is altijd 1 van de vier sporten: rugby, cricket, netball of tennis. Hoewel men kan kiezen uit de 4 sporten zien de jongeren graag ook voetbal worden toegevoegd aan het curriculum. Ze spelen voetbal namelijk thuis, omdat ze geen voetbalteam op school hebben. In tegenstelling tot de

middelbare scholen ervaren lagere scholen veel meer problemen. Door een gebrek aan middelen zijn zij niet in staat om veel sportlessen te geven op hun school:

'We don't have enough resources to give sport lessons. We have a lack of teachers and there is little money.' (Directeur lagere school)

Ook valt het op dat de samenwerking tussen verschillende scholen binnen de community verschillend is. Zo werken in de ene community de scholen wel samen, en in de ander niet. En de structuur op sportgebied van een middelbare school is beter dan een lagere school. Verder proberen scholen steeds meer kinderen bekend te maken met de computer, wanneer deze mogelijkheid zich voordoet. In deze paragraaf is te zien dat het overheidsbeleid betreft onderwijs uitgebreid besproken wordt. Meerdere informanten zien het beleid als een teruggang van het bewegingsonderwijs. Daarnaast zijn er echter ook initiatieven die juist een extra toevoeging hebben in de vorm van extra curriculum. En tot slot zien we grote verschillen tussen lagere scholen en middelbare scholen.

5.4 Structuur of geen structuur?

In deze paragraaf zal de structuur binnen de sport van de communities worden weergegeven. Eerst zal een algemeen stuk gewijd worden aan de meningen die mensen hebben op het totale geheel, daarna zal worden toegespitst op de organisaties, de mensen en de eventuele acties. Allereerst zal een citaat worden geschetst, die door vele informanten is gegeven, maar waarvan er nu eentje zal worden gebruikt, over hoe zij de structuur in hun community zien:

'The structure in the sports community is gone.' (Voorzitter rugby club)

In elke community waar onderzoek is verricht werden dit soort uitspraken door de informanten gedaan. De informanten zien dat er binnen hun community een gebrek aan structuur is op het moment. Regelmatig spraken de informanten over de slechte organisatie van sport binnen hun community. Op de vraag of er ook enige lijn binnen de community was op het gebied van sportactiviteiten en organisatie, werd als antwoord gegeven:

'Lijn? Nee. HAHA. Totaal niet.' (HAN-sportstudent)

De informanten zijn het er klaarblijkelijk over eens dat de structuur van de sport niet goed georganiseerd is binnen de verschillende communities. Tijdens één van de interviews met de HAN-sportstudenten kwam naar voren wat er nu werkelijk aan scheelt binnen de organisatie van sport in communities. De HAN-sportstudenten voeren ondersteunende projecten uit binnen communities in de regio Theewaterskloof

(zie paragraaf 3.2) in Zuid-Afrika. Zij trachten maatschappelijke projecten op te starten ter ondersteuning aan de community. De studenten binnen dit onderzoek focussen zich op de sport binnen de community Genadendal:

'Mijn doel was in eerste instantie om hier een voetbalcompetitie op te zetten, dat ga ik nog steeds doen, maar door verschillende gesprekken en het inzicht van hoe de sportcoördinatoren hier werken en de structuur die hier in het sportforum heerst, heb ik besloten om dat om te gooien en me te richten op sportmanagement en de structuur en organisatie van sport, de sustainability en duurzaamheid van de sport hier'. (HAN-sportstudent)

Uit dit citaat valt af te leiden dat er binnen communities zeker iets aan schort betreffende de structuur van de sport. Binnen communities wordt vaak gebruik gemaakt van een sportforum, omdat gedacht wordt dat de sport dan beter gestructureerd zal zijn. Het tegendeel is bewezen, want vanuit de community komen alleen maar geluiden dat het niet deugt of velen uit de community weten niet dat het bestaat. Of zoals één van de informanten aangeeft; 'waarom moet je gebruik maken van het forum als het ook anders kan'. Er zijn namelijk mensen die buiten het forum werken, omdat er binnen het forum te veel beperkingen worden opgelegd. Ook de structuur vanuit het Department of Sport and Recreation, verantwoordelijk voor de uitvoering van projecten op sport- en recreatiegebied, is niet geheel duidelijk. Er zijn in een community bijvoorbeeld sportcoördinatoren aangesteld om sport te promoten binnen de community. Maar meerdere informanten hebben hier een duidelijke mening over. Een van die meningen betreft:

'Er zijn hier sportcoördinatoren waar ik niet zo'n hoge pet van op heb. Hun voornaamste werkzaamheden zijn om sport van de grond te krijgen in de omringende communities. Zoals ik dat kan zien gebeurt dat niet of nauwelijks.' (Inwoner community)

Andere informanten geven ook aan dat sport niet goed is gestructureerd en verdeeld. Het is namelijk zo dat een sportcoördinator die toevallig de sport 'netball' beoefent of kan spelen, sportlessen in 'netball' geeft. Als een sportcoördinator 'aerobics' kan geven, dan geeft hij of zij 'aerobics'. Maar dit heeft zijn beperkingen. Allereerst voor de coördinatoren zelf omdat zij zich beperken tot 1 sport. En ten tweede voor degene die deze lessen krijgen, die worden ook beperkt in hun vrijheid en keuze. Volgens de informanten is de structuur duidelijk niet te herkennen en laat te wensen over. Er zijn voornamelijk veel initiatieven op sportgebied, maar die stranden al snel omdat het geen draagkracht heeft. Door deze initiatieven ontstaat er ook een soort wirwar, waardoor er vanzelfsprekend ook geen structuur zal blijven. Vanuit de informanten komen ook beweringen dat het gebrek aan structuur de schuld is van de mensen uit de community. De mensen uit de community hebben het er zelf naar gemaakt. Vroeger waren er nog sportclubs, nu is dat niet meer zo, hoe zou dat dan komen? Deze geluiden zijn veel voorkomend binnen

het onderzoek. Echter, de sportlieden, de mensen uit de community die zich wel inzetten voor de sport, hebben nog steeds vertrouwen dat het goed komt met de organisatie en structuur. Alleen geven zij aan dat ze juist net naar dat extra beetje ondersteuning verlangen. Dat extra beetje ondersteuning kan voor hen al een groot gedeelte helpen en een bijdrage leveren aan de sport binnen hun community. De community is namelijk op zoek naar mensen die hun advies kunnen geven en kunnen begeleiden bij de structuur en organisatie van sportactiviteiten:

'Geertje (Dutch student) wanted to establish soccer in Genadendal, but when she left everything fell apart. And when you are leaving it is the same. And this is going on and on. I just need someone who can assist me, or even someone who can guide me.' (Stars soccer coach)

Klaarblijkelijk heeft de bevolking dat extra duwtje in de rug nodig om de structuur neer te zetten en de sport organisatorisch goed van de grond te krijgen. Deze extra ondersteuning zal volgens de informanten moeten komen van in eerste instantie de gemeente en het departement van sport en recreatie, en verder van organisaties en stichtingen zoals Stars in their Eyes, The Spirit of Sport Foundation en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Ook de theorie bevestigt dit, waar Prahalad (2006) stelt dat organisaties moeten samenwerken met de community om te komen tot lokale businessmodellen. Aan de andere kant moet volgens de informanten de community zelf de grootste stap zetten (empowerment) door meer betrokkenheid te tonen, en meer ondernemerschap te ontwikkelen. Een inwoner uit de community geeft hierbij een voorbeeld van hoe het er daadwerkelijk uit moet komen te zien:

'Naar mijn mening moet er iemand of een groepje mensen worden aangesteld die het sportgebeuren oppakt in de regio, en die daar serieus mee omgaat en de capaciteiten voor heeft. Iemand die daar de gelden voor krijgt en zich niet over andere dingen hoeft te bekommeren, zoals het onderhouden van zijn/haar familie.' (Inwoner community)

In deze paragraaf is te zien dat de structuur op sportgebied binnen communities ontbreekt. Op verschillende niveaus is er geen overeenstemming hoe te handelen en door wie. Organisaties nemen niet het heft in handen om een structuur neer te zetten, net als de mensen uit de community zelf. Er is geen duurzame aanpak voor de organisatie van sport.

5.5 Ondernemingszin

In deze paragraaf wordt ingegaan op het thema ondernemen. Hierin zal voornamelijk worden ingegaan op de ondernemingszin van de community en het toekomstperspectief. Als er een algemeen beeld geschetst zou moeten worden vanuit mijn observaties van de ondernemingszin van de gemiddelde Zuid-Afrikaan dan is dit moeilijk te bepalen. Binnen communities verschilt dit namelijk enorm. Er is duidelijk te

merken dat het overgrote deel van de mensen die met sport bezig zijn er alles aan doen om het ook echt te laten werken, zij ondernemen vaak sportactiviteiten. Alleen is vaak te zien dat problemen de kop opsteken. Verveling is een groot probleem in de communities. Volgens de informanten zijn veel werklozen overdag aan de drugs en alcohol. Maar het grootste probleem zijn nog wel de kinderen. Na schooltijd, dat is rond half 2, hebben kinderen niets te doen en vervelen ze zich dood. Een voor de hand liggend middel om de tijd te doden is dan drugs of het snuiven van lijm. Een aantal mensen uit de community bekommeren zich om deze mensen en kinderen:

'We are struggling, we are struggling, but we want to build up a sports community. We don't want to see people drink all the time, using drugs, getting HIV, and that kind of stuff. No, we want to help the community by developing the sport. We'll be fighting.' (Stars soccer coach)

Deze mensen zien het gevaar van de community. De community die kan vervallen in alleen maar problemen, waar geen toekomst meer heerst. En zo gaat het volgens de informanten bij veel communities. De mensen zien het probleem niet, gebruiken drugs en alcohol en vervallen in een patroon waar ze nooit meer uitkomen. Eerder werd al aangegeven dat het overgrote deel van de sportmensen zich wel degelijk inzet. Als we kijken naar de gehele community dan is dat praktisch in percentages uit te drukken minder dan 5 procent. Volgens verschillende informanten vinden mensen het te warm om iets te ondernemen, of het regent, ze hebben al genoeg werk gedaan of vinden het gewoon niet nodig. Maar er zijn ook mensen uit de community die juist wel inzet tonen, en denken te weten hoe de problemen moeten worden opgelost:

'Mensen moeten gewoon dingen gaan aanpakken en niet zo zielig doen. Gewoon kijken van wat willen we voor de kinderen, gewoon simpel denken en wat hebben we daarvoor nodig en gewoon aan de slag gaan.' (Inwoner community)

Uit dit citaat valt op te maken dat een actieve houding een eerste aanzet tot succes is, maar dat deze op dit moment ontbreekt. De vraag is waar dat aan ligt. Een informant geeft aan dat bewoners iets in het vooruitzicht moet worden gesteld:

'Er moet hier iets gebeuren in de gemeenschap, het is hier af en toe zo saai als ik weet niet wat. Er is iets nodig waar mensen gewoon naar uitkijken. Het organiseren van een hardlooptwedstrijd is niet zo moeilijk, maar je betreft de hele community erbij. Het maken van lekkere hapjes langs de kant, shirtjes produceren, een omroeper. Er moet iets gaande zijn in de gemeenschap.' (Inwoner community)

Daarnaast wordt onderkend dat het organiseren van sportactiviteiten misschien een tijdsinvestering is en energie kost, maar dat het ook zaken oplevert voor de community:

'We must organize a sports day where we can come together as a community and lift up the moral again, and right we need sport in our community, and those who can get opportunities to go further. If we just sit down and do nothing, and we don't interact and become active, and lobby and do sports on our little way than nothing will happen and nobody will come from somewhere else to give you something on a plate.

We have to do it ourselves. We now have to bring it to the community.' (Community Development medewerker van de gemeente)

In de paragraaf over middelen is eerder al vermeld dat geld een belangrijk instrument is. Hierin werd aangegeven dat mensen uit de community geen geld hebben om te kunnen sporten. Een andere kant van het verhaal is dat geld ook een magisch middel kan zijn. Het verstrekken of investeren van geld in sport door bijvoorbeeld overheidsinstanties, organisaties en stichtingen, zoals ook gesteld in de theorie van Prahalad, kan volgens de informanten een enorme boost geven aan de community. Geld betekent namelijk werk voor de community. Volgens de informanten is een financiële injectie van welke organisatie dan ook, een bron van inspiratie. Als er geld en werk voorhanden is, blijkt iedereen geïnteresseerd. Ineens is een groot deel van de community actief bezig. Het ondernemen blijkt dus af en toe ook gewoon af te hangen van een beetje subsidie. Daar loopt de community warm voor. Dit soort initiatieven komen overeen met concepten vanuit de theorie, zoals 'empowerment'. Empowerment verwijst naar een actief, participatief proces waar de bewustwording van mensen van hun eigen mogelijkheden centraal staat. Aan de hand van Freire's (1970/1993) kritisch bewustzijn, kan vastgesteld worden dat er een huidige organisatie door mensen op sportgebied bestaat ('begrip') en dat mensen mede door hun ondernemingszin deze organisatie graag willen veranderen ('actie'). Deze paragraaf laat zien dat er verschillende meningen bestaan over de ondernemingszin van de mensen uit de communities. Een informant beweert dat de community geen trek heeft om iets te ondernemen en anderen geven aan dat het komt door onvermogen omdat er geen toekomstperspectief bestaat. Echter zijn er ook informanten die geloof hebben in de toekomst.

5.6 Knowhow to organize!

Deze paragraaf zal ingaan op de kennis van zaken van de community. Uit de eerdere paragrafen is gebleken dat de organisatie van sport wel eens te wensen overlaat. De vraag blijft waar dit door veroorzaakt wordt. Meerdere informanten, waarvan nu 1 citaat benoemd zal worden, geven aan dat kennis, of eerder het ontbreken daarvan, daarbij een rol speelt:

'Ze weten alleen gewoon niet hoe ze moeten organiseren, vooral het hoe en wat, dat moeten ze beter onder de knie krijgen.' (HAN-sportstudent)

De redenen hiervoor zijn volgens de informanten dat men nog nooit iets geleerd heeft op het gebied van sportorganisatie. De mensen uit de community krijgen ook geen mogelijkheden daartoe. Ze willen graag bijscholing in de vorm van trainingen en cursussen, maar dat is volgens hen nauwelijks mogelijk. De enige mensen uit de community die bijscholing krijgen zijn de mensen van Stars in their Eyes en de sportcoördinatoren. Maar verder zijn er weinig initiatieven op dit gebied, terwijl uit de interviews wel blijkt dat ze de wil hebben om te leren:

'Cause I am doing everything on my own, and maybe they can provide me with some more support, like training courses' (Soccer coach)

Verder blijkt dat het nieuwe onderwijssysteem ook zijn bijdrage heeft geleverd aan de tekortkomingen. Volgens twee informanten worden leraren zelf onvoldoende geschoold om op een adequate wijze onderwijs op het gebied van sport te verzorgen. Dit wordt door hen ervaren als een groot probleem. Er zijn meerdere beweringen vanuit de informanten die aangeven dat de mensen uit de communities niet over kennis beschikken. Anderzijds, zijn er volgens een aantal informanten ook mogelijkheden voor andere richtingen. Er zijn namelijk ook mensen binnen de community die gewoon proberen om zelf iets op te zetten en ook geloof in zichzelf hebben. Het volgende citaat geeft hier richting aan:

'I can assure you that the people in this community can organize and structure sport as it should be.'
(Voorzitter rugby club)

De informant geeft aan dat zij in een kleine community de sport goed kunnen structureren en organiseren. Daar hebben zij de mensen voor, die volgens hen capabel genoeg zijn voor dit werk. Er is duidelijk sprake van lokaal ondernemerschap. Maar zoals al eerder werd geschetst, er zijn duidelijk te weinig middelen om mee te werken waardoor er beperkingen optreden in het beleid. Mensen proberen het wel, en doen hun best, maar worden tegengewerkt vanuit meerdere hoeken. In deze paragraaf is te zien dat kennis niet overal aanwezig is. In de meeste gevallen komen de mensen uit de communities kennis tekort, en vragen dan ook om hulp. Een enkeling denkt samen met de andere mensen uit de community zeker iets te kunnen bereiken.

5.7 De betekenis van sportactiviteiten

De een na laatste paragraaf van dit hoofdstuk en tevens het laatste thema zal ingaan op de betekenis van sportactiviteiten. Sportactiviteiten hebben volgens meerdere informanten namelijk een toegevoegde waarde. Sport als middel wordt in dit onderzoek veel genoemd en in verschillende mate ook geroemd. Vele informanten die zich met sport bezig houden zien ook het nut van sport in:

'In de Kaap heb ik met mijn eigen ogen kunnen zien dat voetbal iets kan betekenen voor die jongeren. En ik ben oprecht blij als ik dat voor deze jongens ook kan doen, en het is al merkbaar. Ik houd ze van de straat, nou eerlijk gezegd niet van de straat, maar van de alcohol en drugs af, en van de verveling, want daar draait het voornamelijk om.' (Senior soccer coach)

In de communities waar onderzoek naar is verricht is op te merken dat er een groot voordeel te behalen valt door het organiseren van sportactiviteiten, namelijk dat het de jongeren van de straat houdt. Dat is volgens vele informanten een belangrijk onderdeel van sport. De dagelijkse problemen zoals drugs, alcohol, criminaliteit, verveling en huiselijk geweld worden even vergeten en aan de kant geschoven. Sport is daarmee ook een instrument voor het verwerven van sociaal kapitaal. Sport brengt mensen bij elkaar die direct of indirect sociaal integreren. Sport wordt door vele informanten ook wel als sociaal fenomeen gezien, wat ook tot uitdrukking komt in de theorie aan de hand van sociologie en ideologie binnen bepaalde settings. Verder zien de informanten sport als een opvoedkundig middel. Sport wordt als het ware gebruikt om voornamelijk kinderen te leren over normen en waarden. Normen en waarden die door de verscheidenheid aan bevolkingsgroepen in het land en het gebrek aan opvoeding door de ouders gedeeltelijk verdwenen zijn. In het volgende citaat merkt de informant ook op hoe daarmee omgegaan wordt:

'Ja, maar je ziet het ook in die trainingen. Wij hebben moeite met Afrikaans, maar die voetbaltrainers pakken die jongens ook aan en zijn heel strak. Die jochies luisteren echt goed, daar stond ik echt van te kijken. 'Nu kappen, en luisteren', dat was zijn uitspraak.' (HAN-sportstudent)

In deze paragraaf is te zien dat sportactiviteiten binnen de communities waar onderzoek naar is verricht van essentieel belang zijn volgens de informanten, omdat zij over componenten beschikken die kunnen bijdragen aan het verminderen van dagelijkse problemen. Sport als middel kan worden ingezet om verschillende doelstellingen te behalen die goed zijn voor de community.

5.8 Afsluiting

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het kwalitatieve onderzoek uiteengezet. Aan de hand van een aantal thema's is een duidelijke weergave gemaakt van de empirie. Er zijn verschillende citaten van de informanten gebruikt om de beschrijving van de resultaten extra kracht bij te zetten. In paragraaf 5.1 over politieke en bestuurlijke invloed wordt duidelijk dat het thema aanwezig is binnen de sport in communities. Partijpolitiek en bureaucratie zijn de meest aanwezige vormen. De partijpolitiek, waarbij het behoren tot een groep, invloed heeft op de sportparticipatie. En bureaucratie, waarbij de bestuurlijke invloed van overheidsinstanties de sport bepalen. Paragraaf 5.2 geeft aan dat het gebrek aan geld een eerste aanzet is tot het verminderd toetreden van de sport, zowel op organisatorisch vlak als op participerend vlak. Ook het gebrek aan, en de slechte staat van, sportfaciliteiten komt aan de orde. Verder is het bijna onmogelijk voor burgers om vervoer te betalen of te regelen. En het gebrek aan materiaal is een laatste probleem waar de communities mee te maken hebben. In paragraaf 5.3 is te zien dat het overheidsbeleid betreft onderwijs uitgebreid besproken wordt. Meerdere informanten zien het beleid als een teruggang van het bewegingsonderwijs. Daarnaast zijn er echter ook initiatieven die juist een extra toevoeging hebben in de vorm van extra curriculum. En tot slot zien we grote verschillen tussen lagere scholen en middelbare scholen. In paragraaf 5.4 is te zien dat de structuur op sportgebied binnen communities ontbreekt. Op verschillende niveaus is er geen overeenstemming hoe te handelen en door wie. Organisaties nemen niet het heft in handen om een structuur neer te zetten, net als de mensen uit de community zelf. Er is geen duurzame aanpak voor de organisatie van sport. Paragraaf 5.5 laat zien dat er verschillende meningen bestaan over de ondernemingszin van de mensen uit de communities. Een informant beweert dat de community geen trek heeft om iets te ondernemen en anderen geven aan dat het komt door onvermogen omdat er geen toekomstperspectief bestaat. Echter zijn er ook informanten die geloof hebben in de toekomst. In paragraaf 5.6 is te zien dat kennis niet overal aanwezig is. In de meeste gevallen komen de mensen uit de communities kennis tekort, en vragen dan ook om hulp. Een enkeling denkt samen met de andere mensen uit de community zeker iets te kunnen bereiken. In deze paragraaf is te zien dat sportactiviteiten binnen de communities waar onderzoek naar is verricht van essentieel belang zijn volgens de informanten, omdat zij over componenten beschikken die kunnen bijdragen aan het verminderen van dagelijkse problemen. Sport als middel kan worden ingezet om verschillende doelstellingen te behalen die goed zijn voor de community.

In het volgende hoofdstuk zal de data geanalyseerd worden en de koppeling gemaakt worden naar de theorie.

Hoofdstuk 6 De Arena; een analyse op communityniveau

In dit hoofdstuk worden de resultaten uit hoofdstuk 5 weergegeven. In verschillende paragrafen zal een koppeling tussen de theorie en empirie naar voren komen en deze wordt vervolgens geanalyseerd. De eerste paragraaf staat in het teken van het arenamodel. Door middel van het schetsen van de arena binnen de verschillende communities zal ik een duidelijk beeld geven van de lokale situatie en haar betekenissen, machtsrelaties en context. In de paragrafen daarna zullen het integratieperspectief, differentiatieperspectief, fragmentatieperspectief aan bod komen. Hierin wordt de relatie gelegd tussen de theorie uit hoofdstuk 4 en de praktijk uit hoofdstuk 5.

6.1 Communities als arena

Wanneer er gekeken wordt naar de organisatie van sport in Genadendal / Greyton, dan kunnen we concluderen dat dit tekort schiet. De actoren binnen de community werken langs elkaar heen en gunnen elkaar weinig, er bestaan hardnekkige verhoudingen. Er is eerder sprake van strijd, dan consensus. Die strijd is voornamelijk op basis van principes binnen de community. Het rugby wil bijvoorbeeld niet samenwerken met het voetbal. Ze bedrijven competitie om uiteindelijk zelf beter af te zijn. Een methode die de organisatie en harmonisatie binnen de community geen goed zal doen. Er is weinig tot geen sprake van sociaal kapitaal, omdat men geen duidelijke structuren bezit binnen de community waar een samenkomst van mensen zou kunnen plaatsvinden. De weg van de organisatie van sport zoals deze bewandeld moet worden, moet gaan via het sportforum. Echter zijn er veel initiatieven die dit ontwijken om beter af te zijn. Het sportforum wordt niet als interessant beschouwd. Er is geen duidelijke leiding die de organisatie van sport op zich neemt, en beoogde partijen die macht kunnen uitoefenen zoals de gemeente en het departement van recreatie en sport doen te weinig om van invloed te kunnen zijn. Er zijn meerdere partijen die sport proberen te promoten, zoals Nederlandse sportstudenten, een plaatselijke voetbalclub, een plaatselijke rugbyclub en een ondernemend individu uit de community, maar deze hebben geen gezamenlijke duurzame aanpak waardoor de sport geen duidelijke plek krijgt binnen de community. Er is wel sprake van een kleine vorm van ondernemerschap, maar dit wordt niet als optimaal gezien.

Mitchell's Plain is een arme community, waar sport een prominente plaats inneemt. Sport is een belangrijk middel, om de dagelijkse problemen van drugs, alcohol en armoede even te vergeten. Door deze problemen ontstaat er een vorm sociaal kapitaal. Mensen komen bij elkaar om zich gemeenschappelijk in te zetten voor een doel. De bevolking helpt elkaar in moeilijke tijden, alleen is het niet altijd even gemakkelijk. De organisatie van sport heeft in deze regio duidelijk te maken met politiek. Zoals al in het vorige hoofdstuk werd geschetst is partijpolitiek een veel voorkomend middel om sport te besturen. Er is sprake van wisselende settings, wisselende actoren en verschuivende belangen en

interpretaties. De strijd binnen de organisatie van sport wordt gestreden via de politieke partijen op gemeentelijk niveau. Vergeleken met de andere communities waar onderzoek naar is verricht, is Mitchell's Plain een grote community met veel inwoners. De organisatie van sport is hier dan ook op een ander niveau geregeld, er is in deze community meer sprake van gelaagdheid. De macht ligt voornamelijk bij de overheid en individuen met veel geld. Over het algemeen verloopt de organisatie van sport gecentraliseerd en vanuit dat punt wordt de organisatie toebedeeld op wijkniveau. Er zijn vele redelijk tot goede sportfaciliteiten en er is ook een flink aantal sportclubs. Hoewel voetbal onder de community sport nummer 1 is, gaat de meeste aandacht en geld uit naar het rugby. Er bestaat een strijd tussen deze twee sporten. Rugby is namelijk de nationale sport van Zuid-Afrika, waar de meeste aandacht naartoe gaat en waar macht een veel voorkomend gebruik is ten opzichte van andere sporten. Ook is op te merken dat individuen met geld proberen voet aan de grond te krijgen in verschillende wijken in Mitchell's Plain. Door de grote armoede die er heerst, kan men snel scoren in dit soort gebieden en lukt dit ook. Wie het geld heeft, heeft de macht. De gemeente probeert sportfaciliteiten te onderhouden, maar dit is moeilijk want er heerst veel criminaliteit. Vaak worden lichten uit palen gestolen, netten uit goals, want deze zijn van waarde en kunnen weer verkocht worden. Hetgeen de community voorstelt is dan ook om te investeren in mensen in plaats van sportfaciliteiten. Menskracht kan bijdragen aan goede begeleiding van jongeren en kan niet verwaarloosd worden.

De community Graafwater is een arme rurale gemeenschap waar de organisatie van sport te wensen overlaat. Sport speelt geen belangrijke rol, de mensen zijn meer geïnteresseerd in groenteteelt, de bouw en duivensport. De mogelijkheid tot het verwerven van sociaal kapitaal is niet groot. Er zijn haast geen ontmoetingsplekken, behalve een bar. En op sportgebied is er ook weinig te behalen doordat sportclubs het hoofd niet boven water kunnen houden. Door de afgelegen ligging van de gemeenschap heeft de community moeite om sport daadwerkelijk te realiseren. De actoren op sportgebied bestaan alleen uit een voetbalclub, cricketclub, rugbyclub (die allen moeite hebben met het behouden van hun leden en het voortbestaan), 2 scholen en de daaraan gekoppelde community development medewerker vanuit de gemeente. Individuen binnen de verschillende partijen zijn vaak de drijfveer. Als er iets op sportgebied van de grond komt, dan moet het van hen komen. Strijd binnen de organisatie van sport is er vooral tussen de gemeente en de mensen uit de community, en zo nu en dan tussen het rugby en het voetbal. De gemeente doet niets, alleen wanneer er aanvragen worden gedaan. Maar dan moeten deze ook goedgekeurd worden, en dat is sporadisch. De gemeente binnen deze community heeft de macht, maar deze ontmoedigt de bevolking alleen maar door afstandelijk te acteren. De macht wordt in feite misbruikt. De sportlieden in deze gemeenschap willen veel, maar kunnen weinig. De poging tot empowerment en ondernemerschap is er wel, maar mede door het gebrek aan middelen of door bureaucratie komt het niet van de grond. Na gesprekken met de gemeente en een aantal sportlieden uit de community is er wel de intentie om nu samen te gaan werken. De gemeente heeft zich hierover uitgesproken, echter is het maar

de vraag of hieraan voldaan wordt. Meestal zijn het veel beloftes, maar wordt er uiteindelijk weinig gedaan.

6.2 Integratieperspectief

Het startpunt van de analyse binnen het integratieperspectief wordt gekenmerkt door de volgende vraag: Waar zijn de informanten het over eens (consensus)? Allereerst wordt binnen dit onderzoek duidelijk dat alle informanten de structuur en organisatie van de sport binnen hun community niet optimaal vinden. Zij geven aan dat er door de overheidsinstanties, bedrijven en organisaties, en mensen uit de community meer inspanning geleverd moet worden om sport daadwerkelijk een plek te geven. Verder blijkt uit de theorie dat politieke betrokkenheid een rol kan spelen binnen de sport. Ook vanuit de resultaten komt naar voren dat alle informanten de aanwezigheid van politiek ervaren wanneer het gaat om de organisatie van sport. Dit komt meestal voor op het gebied van partijpolitiek. Verder zijn de informanten het eens over de toenemende mate aan bestuurlijke invloed. Ook vanuit theoretisch oogpunt is dit te verklaren. Overheidsinstanties oefenen significante invloed uit op de doelen, strekkingen en organisatie van sport in de samenleving. Wie het geld bezit, heeft de macht. Een ander punt waar informanten het over eens zijn is dat mensen uit de communities over te weinig middelen beschikken. Dit voornamelijk in de vorm van geld, faciliteiten, vervoer en materiaal. Het is dan ook niet verwonderlijk dat empowerment van de community achterwege blijft. Ze hebben gewoonweg te weinig mogelijkheden om zich actief te laten gelden en betrokken te zijn. Lokaal ondernemerschap van mensen uit de communities is dan ook niet aan de orde. Alle informanten geven verder aan dat de politiek en de overheid een verkeerde beslissing hebben gemaakt om sportlessen binnen het onderwijs af te schaffen. Het huidige overheidsbeleid waarin sport onderdeel uitmaakt van het vak 'life orientation' is volgens de informanten een zonde. Een ander punt waarin de informanten consensus vinden is de ondersteuning aan de community op sportgebied. De informanten geven aan dat de organisatie en structuur van sport te wensen overlaat. Graag willen zij ondersteuning op dit gebied van overheidsinstanties en andere organisaties/stichtingen die hen hierbij kunnen helpen, en meer kennis kunnen overbrengen. Het laatste punt van dit perspectief is de betekenis van sportactiviteiten. De informanten zijn het er over eens dat sport gebruikt kan worden als instrument. Het kan bijdragen aan het verminderen van de dagelijkse problemen zoals drugs, alcohol, criminaliteit, omdat het bijvoorbeeld kinderen van de straat houdt. Tevens is sport een sociaal fenomeen. Het brengt mensen bij elkaar, waardoor vormen van sociaal kapitaal ontstaan.

6.3 Differentiatieperspectief

De centrale vraag die binnen het differentiatieperspectief wordt gesteld is: Waar bestaan er verschillen tussen groepen (dissensus)? Het eerste punt waar er verschillen bestaan tussen de beweringen van informanten is binnen het thema ondernemingszin. Een aantal van de informanten beweert namelijk dat de mensen uit de community het te warm vinden om iets te ondernemen, of het regent, ze hebben al genoeg werk gedaan of vinden het gewoon niet nodig. Zij kijken met een negatieve blik tegen dit onderwerp aan. Maar er zijn ook informanten die juist positief blijven denken en er vanuit gaan dat er genoeg mogelijkheden zijn voor de community om iets te ondernemen. Prahalad (2006) stelt dat zelfs de meest arme bevolking op deze wereld creatieve entrepreneurs kan voortbrengen. Dit moet dan echter wel in samenwerking met organisaties of met behulp van microkredieten. Verder geeft een gedeelte van de informanten aan dat de mensen uit de community gezamenlijk een plan moeten opstellen waardoor zij sterker in hun schoenen staan en daadwerkelijk een stem en aandeel hebben binnen de organisatie van sport. Vanuit de theorie wordt dit beschreven als empowerment. In Freire's kritisch bewustzijn wordt er vanuit een vaststaande situatie ('begrip') inspanningen ondernomen ('actie') om te komen tot een situatie waarnaar men op zoek is. Een ander punt binnen het differentiatieperspectief is de kennis van de mensen uit de community. De informanten zijn het er niet over eens of de mensen uit de community nu wel kennis bezitten, of dat ze juist niet over kennis beschikken. Een aantal informanten geeft aan dat de mensen uit de community, maar ook de overheid en andere organisaties, geen goede structuur en organisatie kunnen neerzetten. Andere informanten geven aan dat zij die structuur en organisatie prima kunnen neerzetten, alleen zijn zij beperkt in hun middelen. Prahalad (2006) stelt dat organisaties meer moeten samenwerken met deze mensen. Hierdoor krijgen de mensen uit de community een klein duwtje in de rug waardoor lokaal ondernemerschap kan ontstaan. Ondernemerschap op sportgebied in dit geval. Het laatste punt binnen dit perspectief wordt gevormd door het onderwijs. Vanuit de beweringen van de informanten wordt niet zozeer een groot verschil opgemerkt, maar juist de tegenstelling tussen het lager onderwijs en het middelbaar onderwijs is een interessant onderwerp. De informanten beweren, en ook vanuit de observaties is dit te concluderen, dat er binnen het lager onderwijs weinig aan sport gedaan wordt door toedoen van te weinig middelen. Hierdoor kunnen deze kinderen benadeeld worden in hun sportbehoefte. Binnen het middelbaar onderwijs is dit beter geregeld door het aanbieden van extra curriculaire activiteiten en kan vastgesteld worden middels de reacties van de informanten dat dit bijdraagt aan de ontwikkeling van het kind.

6.4 Fragmentatieperspectief

Het vertrekpunt van de analyse binnen het fragmentatieperspectief wordt gekenmerkt door de volgende vraag: Waarover zijn meningen diffuus (ambiguïteit)? De twee vorige perspectieven ontwijken of minimaliseren ambiguïteit. Het integratieperspectief door ambiguïteit te ontkennen en zich te focussen op consensus, harmonie en homogeniteit. In het differentiatieperspectief door ambiguïteit binnen beperken te houden. Ambiguïteit lost op binnen subculturen en wordt genormaliseerd als verschillen tussen goed traceerbare subculturen. Het fragmentatieperspectief neemt echter een andere houding aan, door ambiguïteit te laten ontstaan en te aanvaarden. Het eerste punt binnen dit perspectief is de wirwar aan activiteiten. Binnen communities proberen veel mensen sportactiviteiten op te zetten om de kinderen bezig te houden. Normaliter dienen deze activiteiten via het sportforum georganiseerd te worden, maar omdat het sportforum beperkingen opstelt aan het organiseren van sportactiviteiten proberen de meeste mensen het via een andere weg. Door deze ontwikkeling ontstaat een bepaalde turbulentie, een soort jungle. Het gevolg daarvan is dat de community niet meer weet wie nu verantwoordelijk is voor de organisatie van sport. Ambiguïteit binnen de community zal blijven bestaan door het gebrek aan samenwerking tussen het sportforum en mensen uit de community die sport willen organiseren. Het meest belangrijke punt binnen dit perspectief waarover de meningen diffuus zijn is hoe te handelen bij de verbetering van de organisatie van sport. De informanten weten niet wie de organisatie nu op zich moet nemen, er worden wel suggesties gedaan, maar duidelijke antwoorden zijn er niet. Moet de community meer initiatief tonen waardoor meer controle, werkzaamheid en sociale rechtvaardigheid ontstaat en empowerment het sleutelwoord zal zijn? Of moet de overheid haar macht gaan gebruiken om de organisatie van sport meer te structureren, maar waar het voor kan komen dat deze mensen van de overheid voorkeuren geven aan bepaalde sporten die hun interesses en waarden reflecteren? Het blijft een open verhaal, waar niemand duidelijk antwoord op kan geven.

Hoofdstuk 7 Conclusie en discussie

7.1 Conclusie

In Zuid-Afrika, een land waar veel verschillende bevolkingsgroepen naast elkaar leven is het moeilijk om de gehele bevolking te bereiken. Het is voor de overheid dan ook een grote uitdaging dit te bewerkstelligen. Je kunt merken dat het land na de afschaffing van de apartheid grote stappen heeft gezet, maar dat de apartheid nog steeds in de mensen (voort)leeft. De ontwikkelingen in het land hebben grote gevolgen, zowel in positieve als in negatieve zin. Kaapstad bijvoorbeeld, is een metropool geworden waar de business volop in beweging is en waar toerisme een belangrijke inkomstenbron is. Maar buiten Kaapstad zien we nog steeds de armoede van de achtergestelde gemeenschappen. Achtergestelde gemeenschappen zoals Genadendal / Greyton, Mitchell's Plain en Graafwater, waar onderzoek verricht is, vertonen ook vormen van verscheidenheid. Zelfs binnen deze communities is er een grote mate aan verscheidenheid. Het is dan ook lastig om een community te bieden wat zij verlangt. Een eerste duidelijke conclusie die gesteld kan worden is dat de drie communities waar onderzoek naar is verricht totaal verschillend zijn en dat zij alle drie verlangen naar een andere aanpak.

Om antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag zal er eerst antwoord moeten worden gegeven op de deelvragen. Hieronder komen deze deelvragen aan bod.

Welke betekenissen geven betrokkenen aan de huidige organisatie van sport?

Uit de onderzoeksresultaten is gebleken dat de mensen uit de community op dit moment niet tevreden zijn over de huidige organisatie van sport. Er zijn veel klachten over hoe sport wordt georganiseerd, door wie, en welke middelen ter beschikking staan. Er is nauwelijks ervaring en kennis van de organisatie van sport bij de meeste actoren, en de community is daar de dupe van. Ook het gebrek aan of de slechte staat van sportfaciliteiten is een veelvoorkomende discussie bij de mensen uit de community. Men heeft weinig middelen om iets te ondernemen of te bereiken. Verder zijn er een aantal positieve geluiden. Zo zijn er bijvoorbeeld in Genadendal studenten uit Nederland die sport promoten binnen de community. En er zijn vooral sportlieden binnen de community die enthousiast zijn over het sporten met kinderen.

Welke ondersteuning in de organisatie van sport wordt er op dit moment in de drie lokale gemeenschappen geboden?

De ondersteuning die op dit moment wordt verleend op het gebied van sport komt voornamelijk van particuliere initiatieven en bepaalde stichtingen of organisaties. Particuliere initiatieven in de vorm van mensen uit de community die met sport begaan zijn proberen sport te promoten binnen de community. Verder zijn er stichtingen die voornamelijk sport een plek willen geven in de community door middel van het uitvoeren van sportactiviteiten en het scholen van mensen. Er zijn organisaties, waaronder

bijvoorbeeld scholen, die sport kunnen organiseren en duurzaam kunnen maken binnen een community. En tot slot is er heel af en toe ondersteuning vanuit de gemeente, maar dat is sporadisch. Deze focussen zich dan voornamelijk op het onderhouden van sportfaciliteiten.

Welke behoeften hebben betrokkenen met betrekking tot de organisatie van sport?

De mensen uit de community geven aan dat zij graag ondersteund willen worden op het gebied van organisatie en structuur binnen de sport. Zij zien graag dat er meer advies en ondersteuning wordt gegeven aan de sportlieden uit de community zodat zij uiteindelijk zelf sport kunnen organiseren en structureren. De sportlieden uit de community grijpen de mogelijkheid aan, als die zich voordoet, om zich bij te scholen door middel van trainingen en cursussen. Alleen is dit voor weinigen van hen weggelegd door te weinig aanbod van verschillende organisaties. Ook willen zij meer advies over het runnen van een sportfaciliteit. En als er nog geen sportfaciliteit bestaat, dan willen ze graag dat er een sportfaciliteit komt, zodat ze deze kunnen gaan gebruiken en onderhouden.

Hoe is de huidige ondersteuning afgestemd op de behoeften van de betrokkenen?

Er is weinig afstemming tussen de huidige ondersteuning en de behoeften van de lokale bevolking. Over de huidige ondersteuning zoals hierboven geschetst is, is de community niet tevreden. Er is wel een aantal mensen en organisaties die zich inzetten voor de sport in hun community. Het grote probleem, en waar ook de behoefte van de lokale bevolking ligt, is de ondersteuning van de overheid. Deze ondersteuning laat te wensen over volgens verschillende informanten. Lokaal gezien moet er meer ondersteuning komen van de organisatie waarvan bijna iedereen aangeeft dat zij de organisatie van sport moeten dragen. De gemeente moet meer investeren in sport en samenwerken met de community. De community is er klaar voor, maar door een gebrek aan middelen kan men weinig.

Door beantwoording van de deelvragen kan nu een antwoord worden geformuleerd op de hoofdvraag van dit onderzoek. De hoofdvraag luidt als volgt:

Welke betekenissen geven betrokkenen in communities aan de West-Kaap, Zuid-Afrika aan de organisatie van sport?

De bevindingen van dit onderzoek en de verschillende meningen over de organisatie van sport(activiteiten) zullen hun doorslag vinden in toekomstige activiteiten binnen lokale gemeenschappen in Zuid-Afrika. Het is een feit dat veel inwoners uit de communities ontevreden zijn over de huidige omstandigheden op het gebied van sport. Voornamelijk op organisatorisch vlak schieten bevolking, organisaties en overheidsinstanties tekort. Er is hierdoor geen duidelijke structuur op communityniveau. Binnen de communities is het gebrek aan sportfaciliteiten, of de staat waarin de sportfaciliteiten verkeren,

een van de grote tekortkomingen. Mensen uit de communities zijn teleurgesteld en hebben weinig vertrouwen in de instanties die de sport organiseren en structureren. Men hoopt op verbetering, maar door de jaren heen is men vaak bedrogen uitgekomen. Het toekomstperspectief op het gebied van sport is binnen de communities tot een minimale waarde gedaald. Sportlieden uit de communities zien nog steeds wel kansen, zij proberen zich ook in te zetten voor de sport binnen hun communities. Deze sportlieden zien namelijk het belang en de betekenis van sport. De sport kan bijdragen aan het verminderen van problemen die in achtergestelde gemeenschappen vaak aan de orde zijn. Verder geven de mensen uit de communities aan zelf weinig knowhow te hebben. Die kennis willen zij graag verder ontwikkelen. Hierdoor is het van belang dat sportorganisaties of andere instanties de communities gaan ondersteunen door middel van trainingsprogramma's, cursussen en begeleiding. Vooral het organiseren van sportevenementen, sportactiviteiten en het opzetten en runnen van een sportorganisatie hebben de voorkeur.

7.2 Discussie

Wanneer er naar het doel van dit onderzoek wordt gekeken, waarin de behoeften van de lokale bevolking in kaart gebracht moet worden, dan kunnen we de volgende conclusie trekken. Een aanpak en concept voor Community Sport Clubs dat als uitgangspunt kan dienen bij de realisatie van sport- en beweegvoorzieningen in Zuid-Afrikaanse gemeenschappen, is een goed initiatief om bij te dragen aan de organisatie en structuur in de communities. Echter, is een standaard vaststaand pakket van ondersteuning niet het juiste middel. Er moet bij elke community geïnterviewd worden welke behoeften er liggen en welke acties men moet ondernemen. Iedere community heeft zijn eigen aanpak nodig. In beginsel kan The Spirit of Sport Foundation uitgaan van een concept zoals dat er nu staat in de benaming van een Community Sport Club, maar moet er het een en ander aan geschaafd worden, voordat zij een bepaalde community gaan ondersteunen.

Een Community Sport Club staat volgens The Spirit of Sport Foundation voor meerdere doeleinden, besproken in paragraaf 1.1. Tijdens dit onderzoek is onderzocht in hoeverre deze doeleinden in de behoeften van de bevolking voorzien. Daarom worden hieronder de doeleinden besproken en wordt aangegeven of deze van belang zijn voor een eventuele aanpak in lokale gemeenschappen in Zuid-Afrika.

Een van de onderdelen van een Community Sport Club is het opleiden van sportleiders. Dit doet de stichting aan de hand van het MHS-model (Mutare Haarlem Sportleaders), een model waarbij jongeren worden opgeleid tot sportleider of sportcoördinator. Hierdoor kunnen zij sneller een betaalde baan vinden en kunnen door middel van sportactiviteiten in hun eigen community voorlichting geven over HIV/AIDS, het betrekken van vrouwen bij sportactiviteiten en andere relevante thema's. Dit model is goed

hanteerbaar in de lokale gemeenschappen in Zuid-Afrika. De informanten binnen dit onderzoek geven namelijk zelf aan dat zij scholing nodig hebben om meer knowhow te ontwikkelen. Door dit gegeven moet een organisatie zoals MHS haalbaar zijn, juist vanwege die wens uit de community. Verder komt naar voren dat het niveau van huidige sportcoördinatoren in de communities niet op peil is. En tot slot kunnen de mensen uit de communities zelf, maar met behulp van The Spirit of Sport Foundation, een sportorganisatie opzetten en runnen.

Een ander onderdeel van een Community Sport Club is dat het de relaties tussen verschillende partijen moet verbeteren. Communicatie binnen het organiseren van sport is namelijk van essentieel belang. In het onderzoek is reeds naar voren gekomen dat er weinig communicatie bestaat tussen de communities, overheidsinstanties en organisaties. Zo zijn er weinig contacten tussen scholen, gemeente en inwoners van de community, en sportlieden. Op lokaal niveau moet er tussen deze partijen een duidelijkere communicatie gaan plaatsvinden door deze te structureren in een platform dat werkt. Nu is het vaak nog, en dat blijkt uit het onderzoek, dat er geen duidelijkheid bestaat over de mate waarin sport georganiseerd wordt of kan worden. Door een afgestemde communicatiestrategie moet dit voor alle partijen binnen de community duidelijkheid verschaffen. Mede door de lokale contacten moet dit onderdeel haalbaar zijn en er in slagen om de communicatie te optimaliseren.

Het volgende onderdeel van een Community Sport Club dat als belangrijkste aandachtspunt moet worden beschouwd is een duurzame aanpak, de 'sustainability'. Uit dit onderzoek is gebleken dat er op sportgebied vele initiatieven zijn. Maar deze initiatieven stranden vaak naargelang het geen opvolging krijgt. Het zijn initiatieven op korte termijn. Daarom is het van essentieel belang dat er een structurele aanpak moet komen waarin de lange termijn hoog in het vaandel staat. Een duurzame aanpak is het devies. De haalbaarheid staat of valt met de duurzaamheid van de activiteiten. Een duurzame aanpak is te bereiken door gezamenlijk met andere partijen (sportorganisaties, stichtingen, overheden) continu de aangewezen community te ondersteunen en te begeleiden. Dit is ook een wens vanuit de informanten binnen dit onderzoek. Verder blijkt dat sportfaciliteiten als een sociale ontmoetingsplaats dienen. Echter blijkt uit dit onderzoek dat de sportfaciliteiten niet onderhouden worden en voor braakliggend terrein dienen. Het actiepoint zou dan ook moeten zijn om sportfaciliteiten op te knappen en vooral te onderhouden zodat het een blijvend (duurzaam) onderdeel kan zijn van de community.

Andere onderdelen van een Community Sport Club zijn lokaal ondernemerschap en toekomstperspectief. Vanuit het onderzoek komen verschillende geluiden naar voren over deze begrippen. Informanten geven aan dat de mensen uit de community niet geïnteresseerd zijn in sport(activiteiten) of het komt door hun onvermogen om sport te beoefenen. Echter, er zijn ook mensen binnen deze communities die juist wel zitten te wachten op een kans en het is dan ook niet verwonderlijk dat naarmate de bovenstaande

alinea's gerealiseerd worden, er echt iets van de grond komt. Dan is het zeker haalbaar. Hierdoor zullen lokaal ondernemerschap en het toekomstperspectief een grote bijdrage gaan leveren aan de organisatie van sport binnen communities.

Een onderdeel dat van grote waarde kan zijn voor een community en voor een Community Sport Club is de economische ontwikkeling. Economische ontwikkeling is te bewerkstelligen door een grote mate aan verbondenheid binnen de community door alle partijen. De bevolking, organisaties en overheidsinstanties zullen gezamenlijk een plan moeten opstellen waarin economische ontwikkeling wordt gestimuleerd. Mede door het ontwikkelen van ondernemerschap kan een community economische ontwikkeling verschaffen. Vanuit de empirie is naar voren gekomen dat voornamelijk de sportlieden zitten te wachten om aan de slag te gaan. Zij zien hun community verloederen en willen actie ondernemen om erger te voorkomen. Hiervoor is een prikkel nodig, een stimulans om de community weer in beweging te krijgen. Deze stimulans moet worden gegeven door organisaties (in samenwerking met overheidsinstanties) die actief zijn op sportgebied binnen de regio's van de communities.

Verder zullen binnen het concept van een Community Sport Club de voorzieningen voor het onderwijs en een verbetering van de hygiëne die voorafgaande als onderdeel werden genoemd een kleine rol gaan spelen. De haalbaarheid van deze twee onderdelen is door de omvang ervan miniem. Een Community Sport Club zal haar bijdrage kunnen leveren op het gebied van onderwijs door advies uit te brengen over bepaalde situaties, maar zal (in eerste instantie!) geen actieve rol daarin hebben. Ook de verbetering van hygiëne is een punt waarop een Community Sport Club weinig invloed heeft. Het enige punt waarop de organisatie kan bijdragen is het realiseren van een sportaccommodatie met stromend water, kleedkamers, etc. Maar dit is natuurlijk een grote investering.

Uiteindelijk is vast te stellen dat dit model uitvoerbaar kan zijn in ontwikkelingslanden en een bijdrage kan leveren aan de lokale gemeenschappen, mits het is afgestemd op de behoeften van een bepaalde community. Hiervoor zal echter wel elke maal voordat er activiteiten ondernomen worden een inventarisatie binnen de aangewezen community moeten plaatsvinden.

Rol als onderzoeker

Verder wil ik mijn eigen rol als onderzoeker ter discussie stellen. In dit onderzoek heb ik als student interviews afgenomen bij verschillende informanten in de communities van Zuid-Afrika, met als doel om zuivere data te verzamelen voor mijn scriptie. Echter, werd ik door verschillende informanten ook als vertegenwoordiger en medewerker van de stichting The Spirit of Sport Foundation aangezien. Hierdoor kunnen informanten data hebben verstrekt die voor hen van belang zijn. De informanten konden namelijk weten dat stichting The Spirit of Sport Foundation met een bepaald budget activiteiten ging ontplooiën in

communities in Zuid-Afrika. Door dit gegeven hebben zij informatie kunnen verstrekken waar zij in de toekomst baat bij hebben, zoals het opzettelijk aangeven van slechte en mindere punten binnen de organisatie van sport.

Situatie onderzoek en communities

Verder wil ik graag ingaan op de situatie van het onderzoek in zijn geheel en de communities. Voorafgaande aan dit onderzoek werd al vastgesteld dat er te weinig tijd beschikbaar was om uitgebreid onderzoek te doen in de communities aan de West-Kaap in Zuid-Afrika. Een kritiekpunt is dan ook dat het onderzoek mede door het gebrek aan tijd niet zijn optimale vorm heeft gekregen zoals gewenst. Wanneer er meer tijd beschikbaar was om in Zuid-Afrika onderzoek te doen in de verschillende gemeenschappen, zou dit hebben kunnen bijdragen aan de kwaliteit van dit onderzoek. In de community Mitchell's Plain heeft ook maar gedeeltelijk onderzoek plaats kunnen vinden, omdat de contactpersoon te maken kreeg met een sterfgeval. In Mitchell's Plain is een mindere kijk op het geheel verkregen, door dit voorval en het gebrek aan data.

Aanknopingspunten voor vervolgonderzoek

Het laatste punt van dit onderzoek zal betrekking hebben op aanknopingspunten voor vervolgonderzoek. Dit onderzoek heeft een aantal inzichten opgeleverd omtrent de organisatie van sport van communities in Zuid-Afrika. Deze inzichten tonen aan dat het concept 'Community Sport Club' goed toepasbaar is op de situaties van communities in Zuid-Afrika, maar dat deze aandacht verdienen op het gebied van de specifieke lokale behoefte. Vervolgonderzoek zou zich eventueel kunnen richten op dit zelfde thema, maar dan binnen andere landen van Afrika, of zelfs over de gehele wereld. Een meer specifiek vervolgonderzoek kan worden verricht door monitoring en evaluatie te laten plaatsvinden na de introductie van een eerste Community Sport Club in Zuid-Afrika. Hierdoor wordt een duidelijk kader geschetst om het concept 'Community Sport Club' nog meer te concretiseren en toepasbaar te laten zijn op verschillende communities.

Literatuur

Boeken & artikelen

- Amin, S., Rai, A.S., Topa, G. (2000). "Does Microcredit Reach the Poor and Vulnerable? Evidence from Northern Bangladesh," *Papers*, 28. Chicago: Graduate School of Business.
- Andrews, D.L. (1996a). The fact(s) of Michael Jordan's blackness: Excavating a floating racial signifier. *Sociology of Sport Journal*, 13 (2), 125-158.
- Andrews, D.L. (Eds.) (1996b). Deconstructing Michael Jordan: Reconstructing postindustrial America. *Sociology of Sport Journal*, 13 (4). Special issue.
- Andrews, D.L. & J. Jackson (2001). *Sport stars: The cultural politics of sporting celebrity*. London, New York: Routledge.
- Baarda, D.B. & M.P.M. Goede de, (2001). *Basisboek methoden en technieken*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Beall, J. (1998). Social capital in waste – a solid investment? *Journal of International Development*, 9 (7), 951-961.
- Boessenkool, J. (2006). Organisational culture: A concept's Strengths and Weaknesses. In B. van Hees & P. Verweel. *Deframing organization concepts*. Liber & Copenhagen Business School Press.
- Bourdieu, P. (1986). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed) *Handbook of theory and research for the sociology of education*, pp. 241-248. New York: Greenwood.
- Breedveld, K. & L. Herweijer (2006). Sport en onderwijs. In K. Breedveld (ed.) *Rapportage Sport 2006*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Campbell, C. (2003). *'Letting them die': Why HIV/AIDS intervention programmes fail*. Indiana: James Curry.

- Campbell, C. & McLean, C. (2002). Ethnic identity, social capital and health inequalities: Factors shaping African-Caribbean participation in local community networks. *Social Science and Medicine*, 55 (4), 643-657.
- Coakley, J. (2002). Using sports to control deviance and violence among youths: Let's be critical and cautious. In M. Gatz, M.A. Messner, S.J. Ball-Rokeach, (Eds.) *Paradoxes of Youth and Sport*. pp. 13-30. Albany: State University of New York Press.
- Coakley, J. (2006). The good father. Parental expectations and youth sports. *Leisure studies*, 25 (2). Forthcoming.
- Coakley, J. (2007). *Sports in Society: Issues and controversies*. Ninth edition. New York: McGraw-Hill.
- Deetz, S. (2000). Describing differences in approaches to organization science: Rethinking Burrell and Morgan and their legacy. In: Frost et al. *"Talking about organization sciences; Debates and dialogue form crossroads"*. London: Sage.
- Dukes, R.L., Coakley, J. (2002). Parental commitment to competitive swimming. *Free Inquiry in Creative Sociology*, 30 (2), 185-197.
- Eekeren, F. van, (2006). "Sport and development: challenges in a new arena" In: Auweele, Y. van den, Malcolm, C., Meulders, B., (Eds.) *Sport and Development*, Leuven: Lannoo.
- Freire, P. (1970/1993). *The pedagogy of the oppressed*. London: Penguin.
- Freire, P. (2003). *Education for critical consciousness*. New York, London: Continuum Press.
- Glesne, C. (2005). *Becoming qualitative researchers: an introduction*. Third Edition. Boston: Allyn and Bacon.
- Gratton, C. & I. Jones (2004). *Research methods for sports studies*. London: Routledge.
- Gruneau, R. (1999). *Class, sports, and social development*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Gruneau, R., Whitson, D. (1993). *Hockey night in Canada: Sport, identities, and cultural politics*. Toronto: Garamond Press.

- Harrison, L.J. (1995). African Americans: Race as a self-schema affecting physical activity choices. *Quest*, 47 (1), 7-18.
- Harrison, C.K. & S.Z. Lawrence (2004). College students' perceptions, myths, and stereotypes about African American athletes: A qualitative investigation. *Sport, education and Society*, 9 (1) (March), 33-52.
- Harrison, L.J., A.M. Lee, D. Belcher (1999). race and gender differences in sport participation as a function of self-schema. *Journal of Sport and Social Issues*, 23 (3), 287-307.
- Harrison, L.J., L. Azzarito, J.J. Burden (2004). Perceptions of athletic superiority: A view from the other side. *Race Ethnicity and Education*, 7 (2), 149-166.
- Hart, H. 't, J. van Dijk, M. de Goede, W. Jansen, J. Teunissen (1996). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom.
- Houlihan, B. (2000). Politics and sport. In J. Coakley & E. Dunning (Eds.) *Handbook of sport studies*. pp. 213-227. London: Sage.
- Karnani, A.G. (2006). Fortune at the Bottom of the Pyramid: A Mirage. Ross School of Business Paper No. 1035; *California Management Review*, Forthcoming.
- Laberge, S. & D. Sankoff (1988). Physical activities, body *habitus*, and lifestyles. In J. Harvey and H. Cantelon (Eds.) *Not just a game*, pp. 267-286. Ottawa: University of Ottawa Press.
- Lewis, A.E. (2003). *Race in the schoolyard: Negotiating the color line in classrooms and communities*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Machiavelli, N. (2007) *De Heerser*. Vertaald door Frans van Dooren. Athenaeum-Polak & Van Gennip, 23^e druk.
- Martin, J. (1992). *Cultures in organizations: Three perspectives*. Oxford University Press.

- Minkler, M. & N. Wallerstein (2003). Introduction to Community Based Participatory Research. In M. Minkler & N. Wallerstein (Eds.), *Community-based participatory for Health*, pp. 3-26. San Francisco: Jossey-Bass.
- Peterson, N.A. & M.A. Zimmerman (2004). Beyond the individual: Toward a Nomological Network of Organizational Empowerment. *American Journal of Community Psychology*, 34 (1/2), 129-145.
- Prahalad, C.K. (2004). *The fortune at the Bottom Of the Pyramid; eradicating poverty through profits*. Pennsylvania: Wharton School Publishing.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Ruijter, A. de (1998). Invoegen en uitsluiten; de samenleving als arena (*Inclusion and exclusion; society as arena*). In: C. Geuijen (ed.), *Multiculturalisme (Multiculturalism)*. Utrecht: Lemma.
- Russell Bernard, H. (2000). *Social Research Methods*. London: Sage publications.
- Silva, D. de & Denby, N. (1989). Banking the Unbankable: Bringing credit to the poor. In: Choguill, C.L., Franceys, R., Cotton, A. (1994) *Building Community Infrastructure in the 1990s: Overcoming Constraints*. *Habitat International*, 18 (1), pp. 3-11.
- Sugden, J. & A. Tomlinson (2000). Theorizing sport, social class and status. In J. Coakley and E. Dunning (Eds.) *Handbook of sport studies*. pp. 309-321. London: Sage.
- Tomlinson, A. (2007). Sport and social class. In G. Ritzer (eds.) *Encyclopedia of sociology*. London, New York: Blackwell.
- Verweel, P. & A. de Ruijter (2000). Perspectives on organization and society. In A. Knoppers (ed.) *The construction of meaning in sport organizations: Management of diversity*, pp. 27-41. Maastricht: Shaker Publishing.
- Wallerstein, N. & B. Duran (2003). The conceptual, historical, and practice roots of community based participatory research and related participatory traditions. In M. Minkler & N. Wallerstein (Eds.), *Community-based participatory for Health*, pp. 27-52. San Francisco: Jossey-Bass.

Internet

http://www.dewereldvandevn.nl/de_verenigde_naties/sport_en_ontwikkeling, 18-11-08

<http://www.sportdevelopment.org/index.php?page=701>, 24-11-08

http://en.wikipedia.org/wiki/Mitchell%27s_Plain, 15-05-2009

<http://www.run4schools.nl/index.php?do=paginas&cid=3&id=39>, 15-05-2009

<http://www.evd.nl/home/landen/landenpagina/land.asp?bstnum=7082&land=zua&location=/home/landen/landenpagina/land.asp?land=zua&highlight>, 18-05-2009

Documenten

Beleidsnota VWS & BuZa, 2008. Kamerbrief inzake beleidsnotitie 'Een kans voor open doel, de kracht van sport in ontwikkelingssamenwerking'. Den Haag: Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Maggingen Declaration and Recommendations, 2003. United Nations Office on Sport for Development and Peace, Swiss Agency for Development and Cooperation, Swiss Federal Office of Sport, Swiss Academy for Development. Switzerland: Maggingen.

White Paper SRSA. Sport and Recreation South Africa: 'Getting the Nation to play'. Via <http://www.srsa.gov.za/WhitePaper.asp#>, 22-05-2009.

Information and Knowledge Management Department, 2005. A population profile of Mitchells'Plain. From data of Statistics SA 2003, Census 2001. Via http://www.capetown.gov.za/en/stats/CityReports/Documents/Population%20Profiles/A_Population_Profile_of_Mitchell_s_Plain_1052006141827_359.pdf,

Bijlagen

Bijlage 1 Topiclijst

De vragen van de topiclijst zijn vooraf opgesteld, maar zijn meer een geheugensteun voor de onderzoeker. Het grootste deel van de tijd waren de interviews meer een conversatie waar de vragen verder aan bod kwamen en waar er ook ruimte lag voor andere vragen en onderwerpen.

Onderwerpen

Interesses

Sport & Spel

Locale situatie

Structuren

Organisatie

Scholing

Betrokkenheid mensen

Betrokkenheid overheid

Ondernemerschap

Eventuele vragen of vragen die als leidraad kunnen fungeren:

1. Who are you? Describe yourself?
2. Where do you come from?
3. What do you do for a living?
4. What are your interests?
5. What happens around here? (sport)
6. Is it played often?
7. How do you structure those things?
8. Do you have any kind of organization?
9. How would you see this?
10. Is there any kind of training or education?
11. How do people react on this?
12. Are they self-sufficient?
13. What's the governments' part in this?
14. How do you cope with that?
15. Are their restrictions or regulations?
16. How do you manage to organize this?
17. Do local people undertake action? Examples?

Bijlage 2 Informanten Interviews

Genadendal / Greyton

- Interview 1 Edwin van der Zee, Dorian Driessen, Francien van Megen, HAN-sportstudenten
- Interview 2 Ryan en Andre, voetbalcoaches
- Interview 3 Gary Lakay, Stars voetbalcoach
- Interview 4 Alexander Sleenhof, leraar en inwoner community

Mitchell's Plain

- Interview 5 Jeff Isaacs, hoofd voetbalcoaches

Graafwater

- Interview 6 Hermanus Noemdoe, Community Development medewerker gemeente
- Interview 7 Jacobus van der Westhuizen, Stars voetbalcoach
- Interview 8 Johan Kotze, hoofd middelbare school
- Interview 9 Studenten middelbare school
- Interview 10 Abraham Fexter, hoofd lagere school
- Interview 11 Mr van der Westhuizen en Jim, rugbyclub
- Interview 12 Calvin Fetumani en Picasso Sochof, Stars voetbalcoaches

Bijlage 3 Observaties en field notes

Genadendal / Greyton

Meeting sportcoördinatoren, Genadendal

Voetbaltraining, Greyton

Atletiektraining op lagere school, Bereaville

Voetbaltraining op lagere school, Genadendal

Mitchell's Plain

Gesprek met Jeff Isaacs, hoof voetbalcoaches (Mitchell's Plain)

Gesprek met Anwar Gallant, Stars voetbalcoach Elsie's River

Meeting met verschillende mensen binnen voetbalwereld Mitchell's Plain

Bezoek aan sportfaciliteiten, Mitchell's Plain

Graafwater

Een kijk op de community, Graafwater

Bezoek aan sportfaciliteiten, Graafwater

Kaapstad

Action soccer, Brackenfell (Cape Town)

Streetball event, Department of Cultural affairs and Sport, Scottsville

Bezoek aan sportfaciliteit, Hout Bay (Cape Town)

Training en wedstrijd voetbalclub Kuils River, Tigerberg

Bijeenkomst Department Cultural Affairs and Sport, Cape Town

Persconferentie over uitwisseling Stars coaches, met Cameron Dugmore (Member of Executive Council, Department of Cultural Affairs and Sport)